

Inuussutissarsiornermut
Suliffeqarnermullu
naalakkersuisoqarfik

NAALAKKERSUISUT
GOVERNMENT OF GREENLAND

Nutaaliorneq Periarfissat Piginnaasat

Naalakkersuisut 2020-2023-imi suliffeqarnermut periusissiaat

NUTAALIORNEQ PERIARFISSAT PIGINNAASAT

Naalakkersuisut 2021-2023-imut suliffeqarnermut periusissiaat

Suliffeqarnermut periusissiaq 2021-2023
Inuussutissarsiornermut Suliffeqarnermullu Naalackersuisoqarfik
Postboks 1016
3900 Nuuk
Tlf.: + 299 34 50 00

Saqqummersinneqartoq: December 2020
Assilissat: Inuussutissarsiornermut Suliffeqarnermullu Naalackersuisoqarfik

Imarisai

Aallaqqaasiut.....	4
Siunertat aamma tunngaviusut	6
Ilisarititsineq.....	10
Aningaasaqarnermi suliffeqarnermilu su,uit ingerlaneq.....	11
Aaqqissuussaaniikkut sunniivigeqatigiinnikkullu ajornarsiutit.....	12
Suliffeqarnermi nikerarsinnaanissaq.....	13
Nunap immikkortuini sulifissaaleqisut amerlassutsimikkut assigiinneqisut	14
Sulisut ilinniakkamikkut appassisumik inissisimasut	15
Suliinnarnissamut aningaasatigut kajumissaatit appassisut.....	17
Ikinnerit amerlanerusunik pilersuisut	17
Aalisarnermi ineriartorneq	18
Ajornartorsiutit imminnut akerleriit	18
Suliniuteqarfissat immikkoortuat 1: Inuussutissarsiutit sammiviinik	
aningaasarsiornikkut ineriartortitsinermi tunngaviusinnaasunik nukittorsaaneq	21
<i>Takornariartitsineq suli ajunngitsumik ineriartortitseqataassaaq suliffissanillu amerlanerusunik pilersitsiviulluni .....</i>	<i>21</i>
<i>Ilisimatusarnerup atugarissaarneq siumukarnerlu ikorfartussavai, kiisalu inuussutissarsiornikkut inuiaqatigiinnilu ineriartortitsinermik ilalersuissalluni.....</i>	<i>22</i>
<i>Eqqakkat suliffissaqartitsiniarnermik suliniarnermi ilanngullugit eqaasaatigineqassapput .....</i>	<i>23</i>
<i>Aatsitassanut suliassaqarfik inuussutissarsiutit – suliffissuaqarfittut nappataasut neriartortinneqassaaq, aningaasaliisarnernik suliffissanillu pilersitsiviusinnaasut .....</i>	<i>24</i>
Suliniuteqarfissat immikkoortuisa aappaat: Inuusuttut suliffissaaleqisut ikilisinnissaat	29
<i>Suleqatigiinnermik aaqqissuussivik.....</i>	<i>32</i>
<i>Atuagarsorfiusumik atuagarsorfiumngtsumillu ingerlatsineq.....</i>	<i>33</i>
<i>Majoriap ataani tunisassionertut ittumik ingerlatsinnaaneq .....</i>	<i>36</i>
Suliniuteqarfissat immikkoortuisa pingajuat: Nunap immikkortuini suliffissaqartitsiniarnermik	
suliniuteqarneq nuna tamakkerlu ssuliffeqartunik amerlanerusunik qulakkeerinniffiusaaq.....	38
Suliniuteqarfissat immikkoortut sisamaat: Pitsaanerusumik sulisussanik suliffissanut	
naleqquttunut tulluarsaasarneq	42
<i>Piginnaangorsaaqqinneq nunarsuarmiooqataanermut sammisaq pilersinneqassaaq.....</i>	<i>43</i>
<i>Suliffeqarfiit ajornannginnerusumik sulisussarsisinnasariaqarput.....</i>	<i>46</i>
<i>Suliffeqarfiit nunanit allaneersut sulisussanut nunaqavissunut ajornannginnerusumik attaveqarsinnaalernissaannut.....</i>	<i>47</i>
<i>Sulisunut Kalaallit Nunaanni inunngorsiomassut nunatta avataanut nuussimasunut attaveqarsinnaaneq ajornannginnerusoq.....</i>	<i>47</i>
<i>Sulisussat nunatta avataaneersut ajornannginnerusumik attavigineqarsinnaalernissaat.....</i>	<i>47</i>
<i>Sulineq imminut akilersinnaassaaq.....</i>	<i>47</i>
<i>Suliffeqarnissaq suli kajuminnarnerusoq .....</i>	<i>48</i>
<i>Nukittuumik aamma suliassaqarfiit oqartussaaffiillu assigiingitsut akimorlugit kommunillu suleqatigiinneq .....</i>	<i>48</i>
Allagaatit allassimaffiat	51

Aallaqqaasiut

2020-ip upernaavani suliffissat aatsaat taamak amerlatigipput, suliffissaaleqineq appasinneru-simannigisaannarluni, nuannaaru tiginnaalluti-gulu suliffeqarnermi pitsaasumik ineriartorneq ukiuni kingullerni tallimani. Maannali ineriartorneq COVID-19-imit unikaallatsinneqarpoq, tamannalu nunarsuup sinnera assigalugu nunat-sinni annertoorejussuarmik kinguneqarpoq. Suliffeqarfiit sulisuminnik soraarsitsiortortaria qarsimapput, ilaallu akiliisinnaajunnaarlutik matoorartariaqarsimallutik, kiisalu marts, april, maj junimilu ukiuni arlaqartuni siullermeertunik suliffissaaleqisutut nalunaarsorsimasut qaffak-kiartulerlutik. Tamatumunnga qisuariaatitut ikiorsiissutinik assigiingitsunik pilersitsivugut, ilaatigut innuttaasut suliffimminnik, inuuniar-nerminni toqqammavigisaannik annaasaqarnis-saat minnerulersinniarlugu. Ikiorsiissutit aqcutig alugit suliffissaaleqisut amerliartornissaat sapinngisamik minnerpaaffianiitikkusupparput, kiisalu nunami tamarmi suliniutit sukkanerusumik pilerseqqinnissaat sulissutigalugu, taamaalior-nikkut nukittunerulersillugit.

2020-imut atatillugu naatsorsuutaasimagalu-arpoq annikinnerusunik sinneqartoorute-qarnissaq, aamma ataatsimut 2021-2023-imi oqimaaqatigiissitsisarnissat. COVID-19 pissu-tigalugu maanna naatsorsuutaavoq 2020-imi ukiunilu tulluittuni amigartooruteqartarnissat. Ataatsimut aningaasarsiorneq BNP – oqa-riartorpoq BNP 2020-imi ataatsimut 1,5%-inik appariarfiussasoq. Europa maanna nappaassuup aappasaanik aqqusaarpaa, tamatumalu pisaria-qalersissinnaavai killilersuutit nutaat, 2021-ip ingerlanerani iluarsiarforsinnaasutut neriuuti-gineqarsinnaasut. Taamaakkaluartoq nioqcutis-siornermi aningaasarsiornerup ajoriinnagas-saangitsumik inissisimaffigisaani 2021-ip naa-nerani siumut naatsorsuutigeriikkanit COVID-19 sioqqullugu appasinnerussaaq.

Ajornartorsiorneq taamaasillu malunnaatilimmik

nikeriarnermik kinguneqarsimavoq, ukiuni atu-garissaarfiusuniit arlaqartuniit, suliffissaq artit-sinerup qaffakkiartorfingisaaniit siunissamut na-lorninartortaqartutut isikkoqartumut. Tamanna soorunami suliffeqarnermi periusissiamut sun-niuteqarpoq.

Nunarsuaq tamakkerlugu ajornartorsiornerup tamatuma imminut assortortumik inissisima-tilersimavaatigut. Tamatumunnga pissutaavoq inuiaqatigiinni ilarpasuatta suliffiit avataanni inissisimanagerat. Tamannalu ilutigalugu suliffe-qarfiit sulisunik naammattumik piginnaasalinnik pissarsiniarnertik ajornartorsiutigaat. Taamaat-tumillu sulisussanik amerlanerusunik avataa-neersunik atorfinitsitsinissaq pisariaqalertarluni. Tamanna inuiaqatigiinni ajornartorsiutaavoq, ar-laatigut iluarsiviginiarlugu sulissutig isariaqa-garput, tassami amerlanerujussuit atorfissa-qartippavut. Siunissamimi suliffiit tamakkua nunaqavissunit inuttalersornissaat angusaria-qalerparput.

NUTAALIORNEQ, PERIARFISSAT AAMMA PIGINNAASAT atorlugit sammivilersussavagut Naalackersuisut suliffeqarnermi suliniutaat periusissiap piffissami atuuffigisaani 2020-2023-imi. **NUTAALIORNEQ, PERIARFISSAT AAMMA PIGINNAASAT** atorlugit aallutissavagut inuussutissarsiuutit sammiviisa assigiinngitsut ineriartortinneqartussat ineriartortinnissaat, -anigaasarsiornikkut siuariartortitsissalluta, ani-ngaasarsiornermik assigiinngisitaarnerusunik tunngaveqarlunilu sammiveqartumik aammalu piujuaannartitsinermik tunngaveqartumik, suliffissanillu amerlanerusunik inerititaqar-fiusussamik. Ilutigisaanillu tulleriarinitsinni Naalackersuisut qitiutissavaat inuusuttuarar-tatta ikinneerarsuit suliffissaaleqinissaat. Inuu-suttuaqqat meeqqat atuarfiata kingornagut siu-nissaminni periarfissaat nukittorsarumallugit pitsanngorsarumallugillu piumasagaataavoq ilinniartitaanertigut suliffeqarnikkullu siunner-filersukkanik suliniuteqarnissarput.

Suliffissat amerlanerusut ineriartortinngikkut-sigit, taamatullu inuusuttut suliffissaaleqisut malunnaatilimmik ikilisinngikkutsigit, siunissamut ungasinnerusumut ineriartornermut taman-na annertuunik ajornartorsiutunik pilersitsi sin-naavoq. Tamanna inuusuttunut inuiaqatigiinnullu tamarmiusunut akisoorujussua nngorsinnaavoq. Siunissamut anguniakkavut angussagutsigit nunap immikkoortuini suliffissaqarniarnikkut suliniutunik pilersitsisariaqarpugut, kiisalu suliffiit sulisullu akornanni unamminermut pitsaanerujussuarmut toqqammavissanik pilersitsilluta. Tamanna tassaavoq [NUTAALIORNEQ, PERIARFISSAT AAMMA PIGINNAASAT](#) qitiusumik suliniuteqarfissat sisamaasut.

✓ **Suliniuteqarfissaq 1:**

Inuusutissarsiutit immikkoortui aningaasarsiornikkut ineriartornermik pilersitsisinnaasut nukittorsarlugit

✓ **Suliniuteqarfissaq 2:**

Inuusuttuaqqat suliffissaaleqinerat annikin-nerusoq

✓ **Suliniuteqarfissaq 3:**

Nunap immikkoortuini suliffissaqarnikkut suliniutit assigiinngitsut

✓ **Suliniuteqarfissaq 4:**

Sulisussat suliffeqarfinnut piareersarneqar-tarneri pitsaaneruserumik naleqqussarlugit.

Suliniuteqarfissat taakkua sisamaasut tulleriiaa-rinermi pingaartippagut, isumaqaratta inuiaqa-

tigiit aningaasarsiorneranni aningaasaliinerusut inuiaqatigiinnut ukiuni aggersuni pissarsissutaa-sinnaasut pitsaanerpaat, tassa kalaallit sulisus-sat.

Qularnaarumallugu [NUTAALIORNEQ, PERIARFISSAT AAMMA PIGINNAASAT](#) iluatsittumik atortuulersinneqarnissaat, piumasaqaataavoq iliuusissanik toqqartuinnermiit aammalu atortuulersitsisarnermiit annertunerusunik iliuuseqartoqarnissaa, suliffissaqarnikkut suliniutunik assigiinngitsunik. [NUTAALIORNEQ, PERIARFISSAT AAMMA PIGINNAASAT](#) pillugit anguniakkagut angusinnaassagutsigit piuma-saqaataavoq suliffissaaleqinerup iliuuseqar-figineqarnerani assigiinngisitaartunik suliniu-teqarnissarput. Ingerlateqqissavagut suliassa-qarfiit assigiinngitsut akimorlugit suliniutit suleqatigiissutigineqartut Naal akkersuisut, kommunit aamma suliffeqarnermi illuatungeriit akornanni, najukkani namminerni, nunap immik-koortuini aamma nunarput ataatsimut tamakker-lugu. Atortuulersitsinitsigit [NUTAALIORNEQ, PERIARFISSAT AAMMA PIGINNAASAT](#) eqqar-saatigalugit qularnaarumavarput suleqatigiinneq qaninnerusoq ilinniartitaanerit, suliffeqarnerup inuusutiss arsiortullu akornanni. Taamatut iliorumavugut suleqatigiinneq aalajangiisuullu-innarmat, tamatta qularnaariniarnitsinni [NUTAALIORNEQ, PERIARFISSAT AAMMA PIGINNAASAT](#).

Atuarluarisi

Jess Svane

Suliffeqarnermut, ilisimatusarnermut avatangiisinullu naalakkersuisoq

Siunertat aamma tunngaviusut

Siunertaasut [NUTAALIORNEQ, PERIARFISSAT AAMMA PIGINNAASAT](#) ineriartortitsinermi tasaaapput suliffeqarnermut atatillugu suliaassa-qarfimmi periusissiap atuuffissaani 2021-2023-imi siunnerfiusussat allaaserinissaat, piffissami pineqartumi suliniutinik arlaqartunik aammalu aqqissuusseqqinnernik suliaqarfigisassatsinni.

Suliniutinik aallartitsisareersimavugut siusinnerusukut suliffeqarnermi periusissiap 2015-2018 atuuffigissaani, taaguuteqartumi: [SULIFFEQARNEQ TOQQISSISIMANARTOQ](#). Maanna periusissiap atuuffigisaani aamma suliffeqarnermi iluusissanik nutaanik aqqissuusseqqinnernillu aallartitsisassaagut, aqqiissutaasussanik ullutsinni inuiaqatigiinni unammilligassatta annerpaat ilaanni, suliffissaaleqinermi.

Naalackersuisuni ilisimalluarparput suliffissaaleqinermik iliuuseqarfiginnittarneq suliniutinik assigiinngisitaartunik piunasaqarfiummat. Taamaattumillu, [NUTAALIORNEQ, PERIARFISSAT AAMMA PIGINNAASAT](#) sisamanik imaqarpoq. Qularnaarumavarput inuusuttuaqqat inuusuttullu suliffissaaleqisut ikinneerarsuanngornissaat, aallartitsisarniarlutalu nunap immikkoortuini suliffissaqartitsiniarnermut iliuusissanik, tunngavilerniarparpullu tulluusaasarneq sulisussanik suliffeqarfiit aamma sulisut pitsaanerujussuarmik imminnut paaseqatigiilersarnerannik kinguneqartussa. Tamakua tamarmik periarfissanik amerlanerusunik ilalersuisuussapput, aningaasarsiornitsinni assigiinngisitaarnerusunik tunngavissaqalersinnaaqqulluta, taamalu suliffissanik amerlanerusunik pilersitsisinnaajumalluta. Upperaarput suliniutit pineqartut aqqutigalugit nunatsinni suliffeqarfiit sulisussanik pissarsiniartarnerat annertunerulersinneqarsinnaasoq, taamalu aporfissat kigaallassaataasut iliuuseqarfigalutigit, tamatumuuna nunatsinni aningaasarsiornikkut siuariartorsinnaajumalluta. Ilanngullugu

aamma upperaarput suliniuteqarfiit aqqutigalugit inuiaqatigiinni ikiorsiissutitut aningaasartuutit annikinnerulersissinnaagigut, taamalu innuttaasut suli amerlanerusut pisortanit aningaasalersugaanermiit immiut pilersortuunermit ikaarsaartinneqarsinnaasut. Taamatut aqqissuussinitsigut inuttut tarnikkullu ajornartorsiutit pilersartut suliffissaaleqinerup kingunerisartagai annikinnerulersissinnaavagut inunnut ataasiakkaanut, ilaqutariinnut aammalu najukkani assigiinngitsuni inuiaqatigiinnut.

[NUTAALIORNEQ, PERIARFISSAT AAMMA PIGINNAASAT](#) imaqarput pingaarnernik anguniakkanik sisamanik, kisiannili pingaaruteqarpoq erseqqissallugu suliffeqarnermut periusissiaq piffissamut qaninnermut aamma ungasinnerusumut siunnerfeqartoq. Taamaattumillu pingaaruteqarpoq suliniuteqarfissat sisamaasut isiginiassallugit suliffeqarnerup iluani naalackersuinikkut angorusutagut imaattut aallaavigalugit:

- Maanna suliffissaaleqineq atuuttoq suli appasinnerulersinneqassaaq, sulisinnaassuserlu annertunerulersinneqassallunissaq.
- Pinngitsoortissavarput piffissap ingerlanerani aqqissuussaanermik tunngaveqartunik suliffissaaleqisunik pilersoqannginnissaa, sulisinnaasut amerlassusiisa aamma piginnaasaasa sulisussanik pisariaqartitsinermut sanilliullugu sulisussallu ilinniarsimassusaannut sanilliullugu equngasoqaleqqunagu, maanna inuussut issarsiutit sammiviini piusuni aamma siunissami piulerumaartuni.
- Qularnaassavarput aalisarnerup ilaani aningaasaqarnikkut akilersinnaanngitsumi suliffissanut sulisussanik pisariaqartitsiviusunut ikaarsaarsinnaanissaat.
- Oqimaaqatigiissitsissaagut: Illuatungaani sulisussanik sultanik ilinniagaqarsimasunik amigateqartoqarpoq, pisortat ingerlatsivigisaanni amerlasuuni, illuanilu namminersortut inuussutissarsiutaasa amerliartornissaannik kissaatigisatsinni.

NUTAALIORNERMI, PERIARFISSANI AAMMA PIGINNAASANI ANGUNIAKKAT

Naalakkersuisut piffissami 2021-2023 sulissutiginiarpaat suliffeqarnerup iluani anguniakkat imaattut:

- Anguniagaq 1* Inuusutissarsiutit sammiviinik amerlanerusunik ineriartortitsisoqassaaq, aningaasarsiornikkut siuariartorsinnaaqulluta suliffissanillu pilersitsiortorluta
- Anguniagaq 2* Inuusuttuaqqat inuusuttullu suliffissaaleqinerat malunnaatilimik annikinnerulersinneqassaaq
- Anguniagaq 3* Nunap immikkoortuini suliffisaqartitsinikkut suliniutit nunami tamarmik suliffissaqarnermik annerusumik pilersitsiviussapput
- Anguniagaq 4* Suliffeqarfiit sulisussallu piginnaasaasa akornanni tulluarsaasoqassaaq

NUTAALIORNEQ, PERIARFISSAT AAMMA PIGINNAASAT ineriartortsitaapput suliniuteqarfinni sisamaasuni. Suliniuteqarfikkaartumik immikkoortumi pineqartumi anguniakkanik ingerlatsinissanillu pilersaaruteqartarpoq periusissiap atuuffiani suliarineqartussanik. Anguniakkanik immikkoortunilu immikkut anguniakkanik atortuulersitsiartorneq ingerlaavartumik nalilersuivigineqartassaaq. Taamaasilluni minnerpaamik ukiumut ataasiarluni immikkoortuni anguniakkanik allattugaatinik sumut killissimaneq pillugu nalilersuisoqartassaaq, suliassaqarfimmi anguniagaasut iluatissinnaajumallugit.

NUTAALIORNERMI, PERIARFISSANI aamma PIGINNAASANI

Suliffeqarnermik sulissaqarfimmuut atatillugu kisitsisit paasissutissat atorpeqartut SIUNISSAMI PITSAANERUSUMI

Kisitsisit paasissutissat arlaqartut NUTAALIORNERMUT, PERIARFISSANUT AAMMA PIGINNAASANIK sammisaqarnermi 2018-imeersuupput, taakkua Kalaallit Nunaanni naatsorsueqqissaartarfiup kisitsisaataani nutaanerpaajummata. Suliffissaaleqisunut tunngatillugu kisitsisinik paasissutissanik suliaqartarnerni anguniarneqarpoq aqqissuussinerit FN-imi suliffeqarnermut kattuffissuup - ILO – aqqissuussinerit inassuteqaatigisaasa qanill atorpeqarnissaat.

Suliffissaaleqisunik kisitsisit nalunaarsuutit peqatigalugit kisitsisit suliffeqartunik nalunaarsuinermi atorpeqartartut aamma sulisinnaasut pillugit kisitsisit paasissutissat nunat tamalaat akornanni sanilliunneqarsinnaasarnissaat anguniagaavoq, pineqartarpullu inuit nunami najugaqartut ukiup naatsorsuiffiusup aallartinnerani naanerani. Kisitsisit paasissutissat taakkua immikkoortut pingasuusut ukiumut ataasiartumik saqqummersinneqartarput (ilinniartitaanernut atatillugu kisitsisit paasissutissat saqqummiunneqarneri ilutigalugit saqqummiunneqartarlutik).

Ingerlaavartumik uuttuutitut suliffeqarnermi pissutsit qanoq ineriartorfiunerannut Kalaallit Nunaanni naatsorsueqqissaartarfiup qaammatikkaartumik saqqummersittarpai naatsorsuusiat suliffis sarsiortunik. Suliffissarsiortutut nalunaarsorsimasut amerlassusaat tassaavoq kisitsisarneq inunnik tigussaasunik kommunimut saaffiginnittartunik, suliffeqannginnerminnik ajornartorsiuteqarnertik pillugu. Qaammammi ataatsimi inuk suliffissarsiortutut nalunaarneqarsimasarpoq, kisitsisinilu naatsorsukkani ilaalluni, apeqqutaatinnagu inuk taanna qaammat tamaat suliffissarsiortuusimanersoq, imaluunniit ullormi ataasinnaanermi suliffissarsiortuusimanersoq. Ilutigisaanillu aamma inoqarpoq suliffissarsiortunik, kisiannili suliffissarsiortutut nalunaarsortissimangitsunik. Tamanna ilaatigut immikkut ajornartorsiutaavoq inuusuttuaqqanut /inuusuttunut immikkut siunnerfiusunut, taakkunani amerlasuut nalunaarsorsimasannigmata ilinniakkamik ingerlatsisutut, suliffeqartutut imaluunniit pisortanit ikiorsiissutinik pisartagaqartutut.

Suliffissaaleqisut suliffissarsiortutut nalunaarsukkat

Suliffissarsiortutut nalunaarsukkat tulluarsaqatigiiaanut pingasunut immikkoortitserneqartarput: 1) sulileriaannaat, 2) suliniuteqarfigineqarnissamut piareersimasut aamma 3) sulisinnaanngikkallartut. Suliffissarsiortutut nalunaarsukkat tulluarsaqatigiinni 2-ni aamma 3-ni suliffeqalernissaminnut piareersimavinngillat, inuttut allatigullu unammilligassaqarnerminnik peqquteqartunik, taamalu suliffeqalernissaminnut periarfissaqaratik.

Suliffeqarnikkut immikkoortumi taaguutit atorpeqartut

Kalaallit Nunaata naatsorsueqqissaartarfiata maannakkut suliffeqarnermik suliaqarnermut attuumassuteqartitsilernissamut nalunaarsuutunik pilersitsinissamut paasissutissanik toqqammavis-saateqanngilaq, soorlu assersuutigalu matumani inuiaqatigiit tamarmiusut sulisuusut, ilinniartut, suliffeqarfiit avataanni inissisimagallartut, siusinaartunik soraarnerussutisiaqartut allallu. NUTAALIORNEQ PERIARFISSAT PIGINNAASAT-ni paasissutissat atorpeqartut tabelit arlaqartut tamarmik immikkut pilersinneqarnerminni periaasillit, taakkualu inuiaqatigiit tamarmiusut suliffeqarnermut attuumassuteqarneranni atussallugit pitsaanerpaapput.

Sulinikkut neqeroorutit tamarmiusut tassaapput inuit sulisuusut, inuit suliffeqanngitsut, inuit sulisinnaasut avataanni inissisimasut kiisalu nunatta avataanniit aggersut. Sulisut amerlassusaat NUTAALIORNEQ PERIARFISSAT PIGINNAASAT-ni naatsorsorneqartartut tassaapput inuit 16-t kiisalu 65-t akornanni ukioqartut.

2018-imi inuit 16-t 65-illu akornanni ukiullit 25.600-t sulisutut nalunaarsorsimapput. Matumunnga ilanngussami suliffissarsiortutut inuit 900-t missaanni nalunaarsorsimapput matchgruppe 1-imi inissisimasut suliffissarsiortulli. Kiisalu aamma suliffissarsiortut sulileriaannaanngitsut 600 misaani matchgruppe 2-mi inissisimallutik suliffissarsiortut. Matchgruppe 3-imi inissisimasut naatsorsuineri matumani ilaatinneqanngillat, tassami gruppemi tassani inissisimasut tassaammata suliffissarsiortunut ilanngutissappata isumaginninnikkut isumagineqaqqaartariallit.

Innuttaasut tamarmiusut 16-t 65-t akornanni ukiullit kiisalu sulisut qassiineri kiisalu inuit suliffeqanngitsut nikingassutaat tassaapput inuit sulisut avataanni inissisimasut. Innuttaasut sulisut avataanni inissisimasulli ingerlaannartumik sulilersinneqarsinnaanngillat pissutsit assigiinngitsut pissutigalugit, siusinaartumik soraarnerussutisialiit. Taamaattumik inuit ilinniartut, siusinaartumik soraarnerussutisiaqartut, inuit meerartaarsimallugit sulinngiffeqartut kiisalu napparsimaneq pissutigalugu aningaasanik pisartagaqartut naatsorsuineri ilaatinneqanngillat. Naggataatigullu aammattaq nunatta avataaneersut Kalaallit Nunaannut nuussimasut sulisulli. 2018-imi taakkua Kalaallit Nunaanni najugalersimasut 300-t missaaniipput.

Nalunaarsuutit matuma ataaniittut takutippaat NUTAALIORNEQ PERIARFISSAT PIGINNAASAT-mi pingaarnerusumik suliniutiginiakkat. Nalunaarsuutini ilaatinneqanngillat inuit 30-t sinnerlugit ukioqartut 3.100 missaaniittut sulliliffillit avataanni inissisimapput.

1	2	3	4	5
25.600	900	600	2.300	300
Suliffillit	Suliffissaaleqisut sulileriaannaat	Suliffissaaleqisut Sulileriaannaanngitsut	Suliffeqartut avataanniittut	Nunatta avataaneersut
-			30-it sinnerlugit uk.	

Nalunaarsugaq

Nalunaarsukkami innuttaasut najugaqavissut 16-t 65-illu akornanni ukioqartut ilaatinneqarput. Ilinniartut, siusinaartumik soraarnerussutisiaqartut, napparsimaneq pillugu suliffissaarunnersiuteqarallartut, qitornartaarnermik sulinngiffeqartut ilaatinneqanngillat. Nunatta avataanniit aggersut tassaapput nunat avannarliit avataanniit aggersut.

Kalaallit-nunaata Naatsorsueqqissaartarfia ukiumut 2020-imut aningaasatigut inatsimmi ukiut tamaasa suliffeqarnermut attuumassuteqarnermut suliffissarsiortullu matchgruppenut inissitsiterinerimut 400.000 kr.-inik aningaasalerneqarpoq, tassa ukiuni 2021-imiit 2023-mut statistik-imik nutaamik ineriartortitsinerimut ingerlatsinermullu atugassanik, maana kommuneni inissitsiterineq assigiingitso-rujussuuvoq. Taamaattumik kisitsisit matchgruppenut atorpeqartut mianersortumik atorpeqassapput

Ilisarititsineq

Piffissami 2010-2014-imi suliffissaaleqisut amerlassusaat malunnaatilimmik qaffariarpoq. Taamaattumik Naalakkersuisut 2015-imi [SULIFFEQARNEQ TOQQISSISIMANARTOO](#) saq-qummiuppaat, taassumalu siunertaraa suliffissaaleqisut ikinnerulersinneqarnissaat suliffis-sallu amerlisinneqarnissaat.

Naalakkersuisut [SULIFFEQARNERMI TOQQISSISIMANARTUMI](#) suliniutit aallartitaat aqqu-tigalugit ineriartornerup illuanut saatin-neqarnissaa qulakkeerneqarpoq. [SULIFFEQAR-NERUP TOQQISSISIMANARTUP](#) 2019-imeersup nalilersorneratigut inuit suliffissarsiortutut nalunaarsorsimasut 535-585-inik suliniutit aqqu-tigalugit ikileriaateqartinneqarsimasutut nalilerneqarpoq, taamatullu suliffissarsiortut tulluarsaqatigiinni siullerni inissisimasut (sulileriaannaat) 295-365-inik ikileriar-tinneqarput. Angusat takkua aallaavigalugit sulif-feqarniarnermut periusissiami anguniarneqartut pingaaruteqartut ilaat piviusunngortinneqarput. Tamanna pivoq siullermik inuusuttut suliffe-qaratillu ilinniartuunngitsut taamatullu inuit sulisinnaassutsikkut killegalersimasut, ilinniar-nermik aallartitsisinnerisigut kiisalu suliffeqar-finnut uterteqqinnerisigut. [suliffeqarnerup toqqissisi manartup](#) ilaatut inuit sulisinnaanngorsarneqartut amerleriarput, sulisinnaanngor-sarneqartullu ilarpassui sulisinnaanngorsagaa-nerup kingorna suliffeqarnermut uteqqittarput. Inuusuttut ilarpassui ilinniarnermik aallartit-sippat imaluunniit suliffeqarnermut utertinne-qarlutik, tassa Majoriami ingerlatsinermikkut. Suliffeqarnermut politikki eqeersimaartoq aqqu-tigalugu aammattaaq sulisitsisut kiisalu sulisut piaarnerusumik tulluarsaqatigiiaani inissinneqarput www.suli.gl aqqu-tigalugu.

Suliffeqarnermut politikkip eqeersimaartup suliffissaaleqisunik ikilisisinermut pissutaasup saniatigut aammattaaq suliffissarsiortut ikin-nerulernerannut aningaasarsiornikkut pitsaasu-

mik ineriartornerup piffissami tassani pissutaaqa-taavoq.

Soorlu aallaqqaammut oqaatigineqareersoq piffissaq qanittunnguaq tikillugu suliffissa-qarnerup tungaatigut pitsaasumik ineriartorto-qarnera nuannaarutigisimavarput. 2018-imi suliffissarsiortut nalunaarsukkat 5,8%-imiipput (tak. figuri 1), aatsaallu taama appatsitsigipput, siornatigut taama appatsitsigisimanngisannarlutik, maannali qaammataini april, maj, juni-milu suliffissarsiortutut nalunaarsorsimasut ukior-panngortuni siullermeersumik amerliartulerput.

Suliffissaqarneq ingerlalluartoq qulakkiissagut-sigu sulisussat suliffiillu akornini unamineq pit-saasoq pinngitsoorneqarsinnaanngilaq. Maan-nakkorpiaq – kiisalu ukiuni arlaqartuni – sulisus-sanik amigaateqartarsimavugut. Tamannalu anigorniarlugu ilaatigut pisarnermik annertunerusumik sulisussanik nunatta avataaneersunik tikisitsisa-riaqartarsimavugut. Aalisakkanik tunisassiorfinni nunatsinni suliffiit annersaanni sulisunik amigaateqarneq anigorniarlugu sulisunik Kinameersunik kiisalu Europap Kangianeersunik sulisoqartoqartarpoq, naak nunatsinni sulisinnaasut suliffissaarusimagaluartut, imaluunniit suliffeqarnerup avataani inissisima-galuartut. Pissutsit imminnut assortuuttut atuup-put, innuttaasut sulileriaannartut nalunaarsorsi-masut pisortanit ikiorsiissutinik inuussuteqar-nerat, piffissami annertuumik sulisussanik amigaateqarfiusumi.

Suliffeqarnermut tunngatillugu peqataanerup killeqarneranut pissutaavoq suliffeqarfinni aaq-qissuussaannikkut sunniivigeqatigiittarnikkullu ajornartorsiutit. Tamatumunnga atatillugu ilinniarnikkut appassisumik inissisimaneq, nuna tamakkerlugu nikerarsinnaanerup killeqarnera, kiisalu pisortaniit pisartakkat aamma suliner-mi aningaasarsiarineqartartut akornanni sunniivi-geqatigiittarnikkut ajornartorsiutit. Tamanna tassaavoq Naalakkersuisut samminiagaat, tassa suliniutinik immikkut ittunik, taakkualu tamarmik

NUTAALIORNERMI, PERIARFISSANI aamma PIGINNAASANI oqallisigineqassapput.

Kapitalimi tulliuuttumi siullermik nunatsinni aningaasarsiornikkut inissisimanerput eqqartusavarput, kiisalu aningaasarsiornerup suliffeqarnermut sunniutai.

Naak COVID-19 atuukkaluartoq suliffeqarnerup tungaatigut qanoq iliartornerit ajunngitsorpasuit takusinnaavagut. Isumaqaarpugulli siusinnerusukkut eqqaaneqareersut aqqissuussaanikkut sunniivigeqatigiinnikkullu ajornartorsiutit eqqartoqqaartariaqarigut, taakkuami suliffeqarnermi ineriartorneq unitsisinnaammassuk. Kingusinnerusukkut NUTAALIORNEQ PERIARFISSAT PIGINNAASAT aqquitalugit suliniarfissani sisamaasuni nunami tamarmi inuiaqatigiit suliffissaqarniarnikkut periarfissaat qanoq aqqissuussinikkut nukittorsarne qar-sinnaaneri sammineqassapput. Inuit amerlanerusut sulilersinissaat, inuillu ikinnerusut pisortanit pilersorneqanissaat tassaapput anguniakkavut – aningaasaqarneq imminut napatittoq inuiaqatigiinnilu isertitat assigiinnerusumik agguataarneqartarneri siunnerfiupput.

Kapitalimi tulliuuttumi siullermik allaa seriniarparput nunatsinni aningaasarsiornikkut qanoq inissisimanerput, aningaasarsiornerullu suliffe-

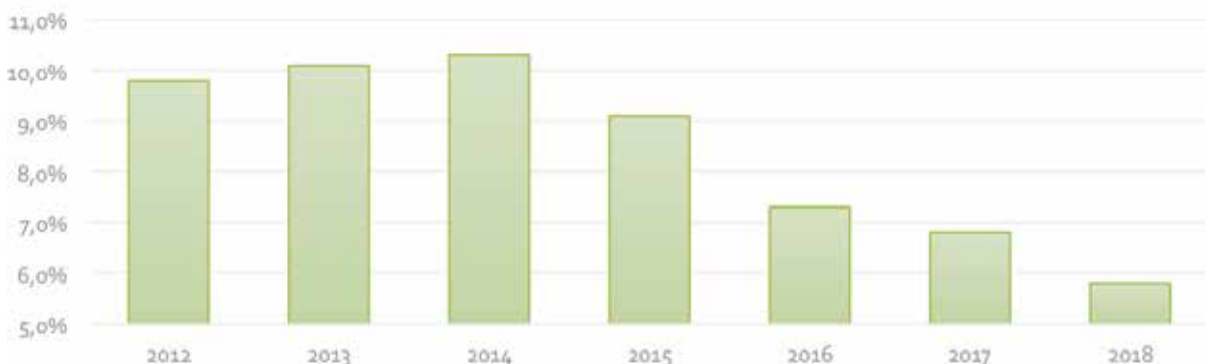
qarnermut sunniutai. Kalaallit Nunaanni suliffeqarneq killeqartumik COVID-19-imit pissutsinit sunnerneqarsimavoq, nunarsuatta sinnerani pissutsinut sanilliullugu.

Aningaasaqarnermi suliffeqarnermilu sumut ingerlaneq

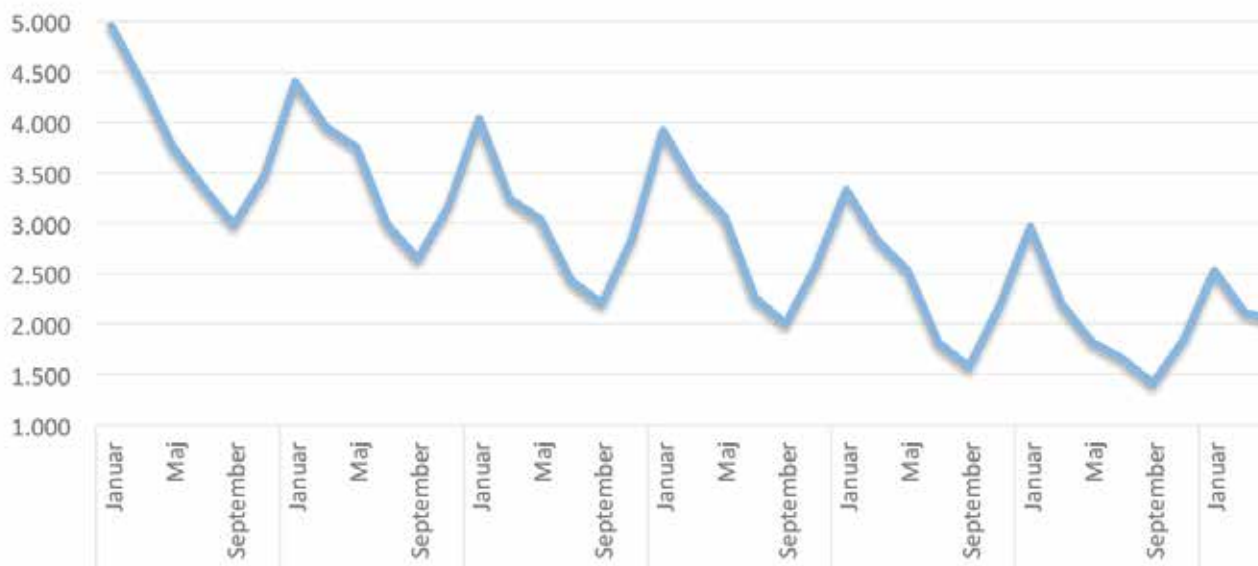
Nunarsuarmi tamarmi COVID-19-p ajornartoortitsinerata kingunerisaanik aningaasaqar-nikkut annaasaqarfiuvoq – uvaguttaaq nunatsinni ajornartoornermi tamatumani eqqugaavugut. COVID-19 sioqqullugu 2020-imut naatsorsuutigineqaralarpoq nunap tunusassiornera 4%-ngajammik qaffariaateqassasoq (Aningaasarsiornikkut siunnersuisoqatiguit, 2019). Ukiuni kingullerni aningaasarsiornerup qaffakkiartu-aarnera, kiisalu siusinnerusukkut siunissamut pilersaarutit pitsaasut ilaatigut sanaartugas-sanik annertuunik toqqammaveqarput, taak-kualu aalisarnikkut pitsaasumik isaattisiner-mik ilallugit ingerlatsineq siumukartsittussaavaat.

Figuri 2-p takutippaa aningaasaqarnikkut ineriartorneq kiisalu suliffeqarnikkut attukkatigut qaffasissumik inissisimaneq, suliffissat amerliartortut, suliffissaaleqinerlu aatsaat taama appasitsigisoq. Taammaattumik qaammatikkaartumik suliffissarsiortut 3.761-iniit 1.924-nut 2019-imi apparsimapput, 2018-imilu suliffissaaleqisut 5,8 %-iullutik.(figuri 1)

Figuri 1: 2014-2020-imi nunaqavissut akornanni suliffissaaleqineq

Figuri 2: 2014-2020-imi suliffssarsiortutut nalunaarsukkat qassiuneri

Uannga: Kalaallit Nunaanni naatsorsueqqissaartarfik

Aaqqissuusaanikkut sunniivigeqatigiinnik-kullu ajornarsiutit

Inuussutissarsiornikkut toqqammavit nerukitsut

Soorlu figuri 3-mi atuarneqarsinnaasoq suliffeqarfinnik namminersortunik amerlanerusunik kiisalu inuussutissarsiornikkut toqqammavis-sanik annertunerusunik pisariaqartitsivugut. Tamatta ataatsimoorluta atugarissaarnissatsinnik, kiisalu ilaqtuariinni ataasiakkaani qanimut atugarissaarnermi tamakkua toqqammaviullunnarmata.

Taamaattumillu Naalakkersuisut ukiuni kingul-lerni inuussutissarsiornikkut sinaakkuttaasut pitsaanerulersippaat. Taamaatut aaqqissuussinikkut immikkoortuni arlalinni nutarterinermik ingerlatsisoqarpoq, taamatullu aaqqissuussinikkut siunissami ineriartorneq, annertusaaneq atugarissaarnerlu qulakkeerneqarlutik. Siunni-unneqartut ilaatigut tassa inuussutissarsiutit pioreersut aningaasaliisinnaasut nunatta avataaneersut toqqammavilerniarlugit/qanillisar-niarlugit sinaakkutaasunik atugassarititaasut-igut naleqqussaanaissaq. Tamatumunnga atatil-lugu inuussutissarsiornikkut tapiissutinik aaqqissuussanik nutarterineq ingerlanneqarpoq,

kiisali avataaniit aningaasaliisarnertigut periar-fissaat annertusarneqarlutik.

Naalakkersuisut soqutigalugu sammivaat suliffeqarfiit aningaasaliinissamut taamaalillutillu suliffinnik pilersitsinissamut suli pitsaaner-usunik atugassaqartilernissaat. Tamatuma saniatigut nuna tamarmi siuariartornermi pe-qataassaaq. Matumani pisariarpoq avammut tunisassiornerup annertusiartortinnissaa, nalor-ninaateqartunillu inissisimanitta millisikkiar-tuaarnissaa, inuussutissarsiutit imminnut napa-tittut tapiissutinillu pisariaqartitsinngitsut ineriartortinnerisigut, aalisakkanillu tunisassi-ornitsinni aalisagaatitta atorluarnerunerisigut.

Aningaasalersuinerit ingerlanneqarsimasut ilaat aatsitassarsiornerni suliniutinut atasuusarput, taamalu takornariartitsinermut attuumassute-qaratik. Tamatuma ilimanarsisippaa akunnittar-fiit ukiuni makkunani sanaartorneqartut attar-tortitsisarfinnit namminersortunit aningaasaler-sorneqarsinnaaneri. Naatsorsuutigineqarporlu aningaasalersuisinnaanermut periarfissat anner-tusiat aamma takornariartitsinermi ineriartor-nermik pilersitsi sinnaanissaat, siunissamut

sammisumik inuussutissarsiornikkut suleqati-giinnerit aqqutigalugit.

Aamma aallunneqarput sermimik imermillu nioq-qutissiornermut immikkoortumi neqeroortitsi-sarnerit, Naalakkersuisut sumiiffinnik immikkut toqqarneqarsimasunik imermik min guitsumik annertuumik peqarfiusunik aningaasarsiornikkut iluaqutissatut neqeroortitsisarnerisigut inger-lanneqartut. Neqeroortitsisarnerit pineqartut soqutigisaqartunik Kalaallit Nunaanneersunik nunanillu allaneersunit peqataaffigineqartarput, Kalaallit Nunaanni imermik imigassamik minguit-sumik nioqqutissiorinissamut aningaasaleerusut-tunit, suliffissanik nunatsinni namminermit piler-sitsiviusunik, inuussutissarsiornikkullu siuariar-tortitsiviusunik.

Suliffeqarnermi nikerarsinnaanissaq

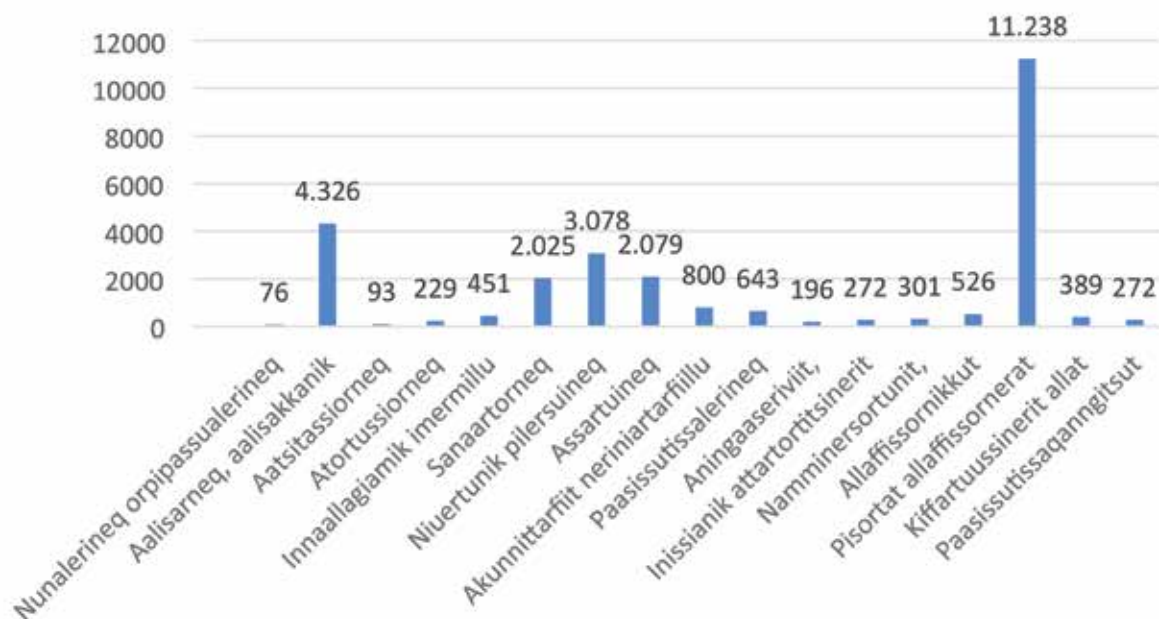
Suliffeqarnermik ingerlatsiviusuni nuttarsinnaa-neq arlalinnik isumaqarpoq.

Siullertut nunap nammineq iluani sumiiffimmiit sumiiffimmut allamut nuttarsinnaaneq, suliner-mik inuussutissarsiuteqartup sumiiffimmut al-lamut nuuttarnera suliarlorluni. Nunarput iso-rartoorsovoq, attaveqaqatigiinnermilu atortu-lersuutit nuttarsinnaaneq ajornaqusersorpaat (nunanut allanut sanilliullugu) tamatumalu kingu-nerisaanik illoqarfinni aamma nunaqarfinni sulif-fissat assigiinngissuseqartorujussuupput.

Aappaattut sulianut atatillugu - fagitigut - nut-tartarneq, sulinermik inuussutissarsiuteqartup suliffimminik taarsiisarnera, - inuussutissarsiutit sammiviannut allamut nuunnikkut, - imaluunniit suliamik ilinniagaqanngitsuunermit ilinniagaqar-nikkut suliamik ilinniagalittut suliffeqalernikkut. Tamatumani aalajan giisuupput periarfissat ilinniaqqinnissamut – pikkorissarnissamut, ima-luunniit aamma qaffasinnerusumik ilinniaga-qarnissamut. Tamanna sammisaavoq qitiusoq **NUTAALIORNERMI, PERIARFISSANI AAMMALU PIGINNAASANI**, pissutigalugu pikkorissartitsi-

sarnertigut piginnaanernik qaffassaasunik (Suliniut piginnaasanik ineriartortitsineq ilinniarsimanngitsunut sammititaasoq, tassani aamma: PKU-mi pikkorissartitsisarnerit) suliffis-saqarnerulersitsisartut, taamalu suliffissaa-leqisunik ikinnerulersitsisartut. Pikkorissaq-qittarnernik aqqissuussinerit ineriartortinne-qartuurtuupput, pitsanngorsarneqartuurtuul-lutillu. Pikkorissartarnerit suliffeqarfiit pisariaqartitsinerannut naleqquneroqqullugit, kisiannili aamma pikkorissarnerit suliamik ilinniagaqannginnermiit suliamik ilinniarsima sunngornissamut aqquataasarmata, modul-ikkaartunik aqqissuussanik pikkorissartit-sisarnertigut (takuuk suliniuteqarfissat immik-koortuisa aappaat: Inuusuttuaqqat suliffis-saaleqinerat annikinnerulersinneqassaaq).

Figur 3: Suliffissat 2018-imi pingaarnerit

Uannga: Kalaallit Nunaanni naatsorsueqqissaartarfik

Kiisalu nuttarsinnaaneq suliffeqartut taarserartuunerattut paasineqartarpoq (suliffeqarfanni sulisut nikerarnerinut peqataaneq). Aallaqqaa-taani suliffinni nikerartuuneq annertoq pitsaasutut paasineqartarpoq, tassami tamanna suliffeqarfanni sungiussiasuunermt uppernarsaati-tut isigineqarmat, tamannalu suliffeqarfiit sulisut amerlassussaannut nikerartuarteri-nullu naleqqussartuarteranarut pingaaruteqar-sinnaammat. Kisiannili Kalaallit Nunaanni sulisut suliffinni nikerartuuneq annertuumik unamillernartutut uparuarpaat (GE2019). Tamanna pissusissamisoortuuvooq, tassami sulisortarisat suliassaannut ilinniartinnissaat suliffeqarfiit alliertornissaannut kaaviiartitaannullu naleqar-sinnaavoq, pingaartumik sulisut piffissap sivikit-suinnaap ingerlanerani tunisassiornermi peqa-taajunnaarpata. Uagut ataqatigiisitsinitsinni su-liffinni annertuuni nikerartuuneq taamaallaat suliassanut sungiussia suunermt ilisarnaatitut isigiunnaarlugu aammattaaq sulisunik suliffimmi suliinnartitsinissamut akornutaasutut isigaarput (Aalborg Universitet 2019). Sulisussanik amigaa-

teq arnerup nalaani ajornartorsiut suli annertuner ulersarpoq.

Nunap immikkortuini suliffissaaleqisut amerlasutsimikkut assigiinneqisut

Aaqqissugaanikkut kiisalu suliffeqarnikkut poli-tikkimi unaminartut inuiaqatigiit aningaasar-siornekkut ineriartorneranni sumiiffiit ilaanni su-lisussanik amigateqarneq, akerlianik sumiiffinni allani suliassat ikiliartortut aammalu suliffis-saaleqisut amerliartorlutik.

Taamaattumik Naalakkersuisut sulisut sumiif-finni allani suliassanik ataavartunik suliqaru-suttut nikerarsinnaanermut tapiissutinik tunni-ussisarnikkut tapersorsorpaat, tamakkuami inuiaqatigiinni aningaasaqarnikkut annertuumik iluaqutaassapput. Suliffinni nikerarsinnaanis-amut aningaasaliissutit saniatigut siunnersuu-tigaarput suliffissaqarnermt iliuusissami ma-tumani aammalu ineqarnikkut suliassaqarfiit, attaveqaatitsigut, kommunillu akornanni sule-qatigiissitanik pilersitsisoqassasoq, suleqa-

tigiissitallu suliarissagaa attaveqaatitsigut suli-assat annertuut pilersinnerinut atatillugu suliffeqarfinni nuttarsinnaanerit taperserniar-lugit inissianik attaveqaatinillu pisariaqartitas-sanik pilersitsinissamut tunngassuteqartut. (Takuuk suliniuteqarfissat immikkoortuisa pingajuat).

Sulisut ilinniakkamikkut appassisumik inissimasut

Sulisut akornanni ilinniarsimassuseq appassisumik inissisimavoq, tamannalumi suliffeqarnermi suliniutini takuneqarsinnaavoq. (Figuri 4). Taamaattumik sulisitsisuni unammilligassavaoq suliamik ilinniagaqanngitsut amerlanerat, taamalu sulisitsisut pisariaqartitaannik naammassinissinnaanngineq. Ajornartorsiut taanna qanoq iliuuseqarfigiumallugu suliffeqarnermi politikki suliamik ilinniarsimanngitsunik ilinniartitseqqit-tarnermik annertuumik ilaqarpoq. Sulisinnaasut ilinniarsimassusaat annertunerulersikkumallugu suliat piffissami sivirusuimi ingerlanneqartaria-qarput, taamaattorli siumukartoqarpoq.

Ilinniarsimassutsikkut appassisumik inissisi maneq inuiaqatigiinni innuttaasuni 45-65-inik ukiullit akornanni ersarinneraavoq, taakkua inuiaqatigiit tamarmiusut meeqqat atuarfianni atu-arsimaneq qaffasinnerpaamik ilinniagaralugu. Ukiuni makkunani inuusuttut ilinniarsimanngitsut ingerlariaqqinnissaat sulissutigissavarput, Majoriarlu suleqatigalugu inuusuttut ilinniarnis-samut piareersarnissaat suliffinnillu tiguisin-naalernissaat sulissutigineqassaaq. Soorlu as-

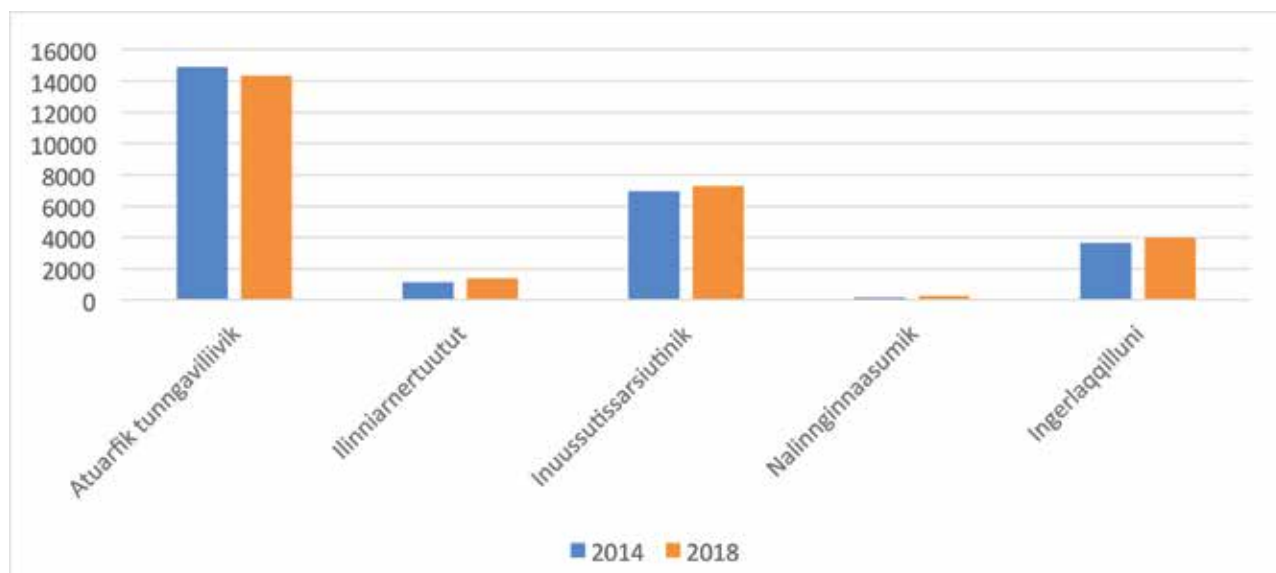
sersuutigalugu inuttaasup karakteri ataaseq arlaqartulluunnit ilinniartunngornissamut tigu-neqarnissamut amigaatigigunigit taanna Majoriaq aqquutigalugu meeqqat atuarfianni FA¹mut soraarummeernissaq Majoriami ingerlssinnaavaa.

Aammattaaq sannavinni ingerlatsinissamut periarfissaqarpoq (aamma atuagarsornerunngitsunik ingerlatsinernik taaneqartartut), tassa soorlu igaffinni, qisulerivinni, assassornernik ingerlatsivinni assigisaannilu ingerlatsisarnerit uani pineqarput. Suliniutit tamakkua atorlugit inuusuttut ulluat nalinginnaasunngortinneqarsinnaavoq, ullut tamaasa piffissami aalajangersimasumi suliffimmu takkuttalersillugit, illuatungeriittut pisussaaffilerlugit taamatullu akisussaaffilerlugit, kiisalu nammineq akisussaaffigalugu kiffaanngissusilerlugit – ilutigalugulu suliartortarnerup qanoq ittuu neranik paasinnilersillugit, Naalakkersuisut iliuusissap ingerlanerani illoqarfinni tallimani tunisassiornermik ilinniarfittut ittumik pilersitsissapput, inuusuttunut immikkut isigisariallit piareersarnerinut pingaaruteqartuususanik. Tunisassiornermik ilinniarfittut ittumik pilersitsineq pissusissamisuusaaq inuusuttut inuusuttut ilinniarnermik aallartitsinissamut periarfissinneqarpata, tamatumalu kingornatigut ilanngullutik (takuuk Tunisassiornermik ilinniarfittut ittumik Majoriami ingerlatsineq).

¹ FA = Meeqqat atuarfianni naggataarutaasumik misilitsinneq Majoriami ingerlanneqartussaq. Majoriami FA-mik ingerlatsineq tassaavoq inuusuttunut ilinniarniakkamut aalajangersimasumut isernissamut karakterimi ataatsimi arlaqartuniluunniit naammatsitsiniarluni ingerlatsineq. Taamatut ingerlatsinermi kalaallisut, qallujnaatut, tuluttut, matematik-imi kiisalu fysik/kemi iliniagassatut neqeroorutaapput, ingerlatsinermilu ukiumut misilitsinnerit marluk ingerlanneqartarput. Atuartut FA-mik ingerlatsisut Majoriami atuartutut allaqqasarput, taamaalillutillu Majoriami ingerlatsinermi atuartut sinneri assigalugit atuartutut aningaasanik taperneqartarlutik, kisiannili suliffissaaleqisut nalunaarsorsimaffiannut ilanngunneqarneq ajorlutik, tassa ilinnialersimasutut ("Foruddannelse") isigineqarataramik, taamaattumillu suliffissaaleqisutut ikiorsiissutinik pisartagaqassanatik (suliffissaqarniarnermi tapiissutit imaluunniit pisortanit ikiorsiissutit). Fagitut tunngasutigut misilitsinnernullu tunngasutigut meeqqat atuarfianni inatsisit, soorlu meeqqat atuarfianni atuartunut atuuttut aamma atuullutik.

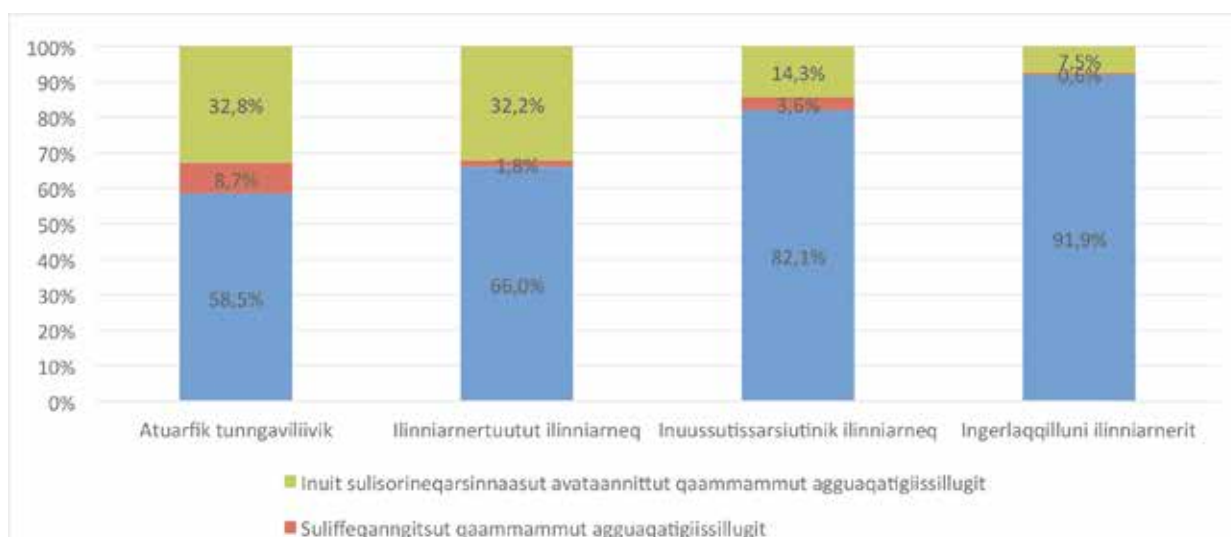

Figur 4: 2018-imi sulisut ilinniagaasa qaffasinnerpaaffit

Kalaallit-Nunaanni Naatsorsueqqissaartarfik

Figur 5: 2018-imi sulisut ilinniagaasa qaffasinnerpaaffit

Kalaallit-Nunaanni Naatsorsueqqissaartarfik

Nunatsinni ilinniarsimassutsimi kinguaattooq-qaneq taamaasilluni tunngaviumik suliffeqarniarnermut aporfiusarpoq. Taamaattumik inuiaqatigiit aningaasaqarniarnernut inuillu ataasiakkaat imminnut pilersortuunissamut periarfissaanut annertuumik isumaqarpoq amerlanerusut ilinniagaqartarnerat. Aningaasarsiornitsinni unammilligassatta ilagaat ukiuni aggersuni sulisussanik suliamik ilinniagaqarsimasunik amigaaqalarnissarput, suliamillu ilinniarsiman-

ngitsunut suliffissat ilutigisaanik akuttuneruleri-artussallutik. Taamaattumik Naalakkarsuisut isumaqarput, aqqutissaq eqqortoq Kalaallit Nunaanni aningaasarsiornerup qularnaarneqarnissaani tassaasoq sulisut piginnaasamikkut annertusaavigineqarnissaat, taamalu sapinngisamik amerlanerpaat aalajangersimasumik suliffeqarnissamut periarfissaqarnissaat, suliffeqarnermi atugassarititaasut pitsaasut aningaasarsiallu pitsaasut atugaralugit. Ilinniartitaanerup

inuussutissarsiornikkut peqataaneq anner-tunerulersittarpaa, suliffeqarnermi tunuarior-tornissaq kingusinnerulersittarlugu, ilutigisaanillu inuuneq tamaat qaffasinnerusunik isertitaqar-nissaq qularnaartarlugu.

Suliinnarnissamut aningaasatigut kajumissaatit appasissut

Suliffeqarnermi aqqissuussaaniikkut ajornar-torsiutit ilagaat killeqartumi - ilaatigullu soqan-ngilluinnartarnera - aningaasatigut kajumissaa-tinik innuttaasut inoqtigiiat ilaannut suliffe-qaannarnissamut. Taamaasilluni annertuumik pisariaqartitsisoqarpoq suliffeqaannarnissamut kajumissaatinik peqarnissaanik, suliffeqarner-mullu politikkimi eqeersimaartumi suliffissar-siortarnerup nukittorsaavigineqarnissaanut (Aningaasarsiornermut Siunnersuisoqatigiit, 2019). Aningaasanut inatsimmi 2020-imut atuuttumi aqqissuussaaniikkut ajornartorsiut taanna annikinnerulersissimavarput suliffeqar-nermut ilanngaammik eqqussinitsigut, suliffe-qartunut ukiumut aningaasanik atugassaannik annertunerulersitsisumik. Tamatumalu saniati-gut Naalackersuisut suli suliassaq ingerlappaat ataqatigiissagaasumik aqqissuusseqqinneq, iliuseqarfigiumallugit isumaginninnikkut isigini-agassat, aammalu innuttaasuni suli amerlaneru-sut imminnut pilersortunngortikkumallugit. Pisariaqartitsisoqarpoq annerusumik ataqati-giinnerusumillu aqqissuusseqqinnissaq isuma-ginnikkut aqqissuussinerni, taamaattumillu Naalackersuisut 2018-imi suliniutigilerpaat Naalackersuisoqarfii arlaqartut suliassaqarfii akimorlugit suliniut: "Imminut pilersortuuneq annertunerusoq", suliamilu tamatumani peqa-taapput Aningaasaqarnermut Naalackersui-soqarfik, Ilinniartitaanermut, Kultureqarnermut Ilageeqarnermullu Naalackersuisoqarfik, Isuma-ginninnermut, Ilaqutariinnut aamma Inatsisinik Atuutsitsinermut Naalackersuisoqarfik kiisalu Inuussutissarsiornermut Suliffeqarnermullu Naalackersuisoqarfik. Kommunit aamma suliffe-qarnermi illuatungeriit suleqatigalugit aqqis-

suusseqqinnissanut inassuteqaatsinik arlaqartu-nik suliartaqatigalugu, assersuutigalugu suliffe-qarnermi ikiorsiissutinut atatillugu, allannngortinneqartussanut "suliffissarsiornermut ikiorsiissutinut".

Ikinnerit amerlanerusunik pilersuisut

Inuiaqatigiit aqqissugaanerat inuiaqatigiit ani-ngaasaqarnerannut annertuumik sunniuteqar-tarpoq, aammalumi suliffeqarnermut tunngasu-tigut sutigut tamatigut sunniuteqartarluni. 2028-p tungaanut naatsorsuutigineqarpoq innuttaasut tamarmiusut 56.000-t missaaniit annikitsumik appariaateqarnissaat (taakkunan-ga 6.000-t missaanniittut Kalaallit Nunaata avataani inunngorsimasuupput), tassa innuttaa-sut katillugit 2028-imi² 54.000-t missaanni-lersimassasut naatsorsuutigineqarpoq. Eqqo-riarneqarporlu 2048-mi innutaasut 48.000 missaaniissasut. Tamatumunnga atatillugu inuia-qatigiillu katiterneqarnerat malunnaatilimmik allannguuteqassaaq. Inuit 17-iniit 64-inut ukiullit piffissami matumani 38.000 -it missaannik amerlassuseqarput, taakkualu ilimanarpoq ikiliartuaarnissaat inunnut 28.000-it missaannut ukioq 2050-imi. Sulisinnaasut tassa ikiliortu-aartussaapput, aningaasarsiornikkut ingerlatsil-luarnissamik piffissami pisariaqartitsiviusus-sami, aningaasarsiornikkut imminut pilersortuu-nissap qularnaarneqarfissaani. Ineriartornerup tamatuma apeqqudit arlaqartut saqqummersip-pai, sulisinnaasut qanoq iliorluni amerlaneruler-sinneqarsinnaaneri eqqarsaatigalugit, assersuu-tigalugu innuttaasut ukioqqortunerusut suliin-narsinnaanerisigut ineriartortinneqarsinna anerisigullu sulisinnaasut ilaattut, aammalu inuit annerusumik minnerusumilluunniit innarluutillit peqataatinneqarnerusinnaanerisigut.

² [http://www.stat.gl/publ/da/BE/201903/pdf/Befolkningsfrem-skrivningen%202019-2029%20\(2050\).pdf](http://www.stat.gl/publ/da/BE/201903/pdf/Befolkningsfrem-skrivningen%202019-2029%20(2050).pdf)

³ Pisuussutinut akitsuutit akiligassiussutigineqartarput pisarine-qartut annertussusiinik tunngavilimmik, imaluunniit pisat qanoq naleqarnerinik tunngavilinnik.

Aalisarnermi ineriartorneq

Aalisarnerup ineriartornera pisortat isertitaanni akileraarutitsigut, suliffeqarfiit akileraarutaasigut aalisagartallu akitsuuteqartinnerisut pingaaruteqartorujussuartut inissisimavoq³. Akit-suutit tamakkua aqutugalugit inuiaqatigiit imartani pisuussutaasa atorneri qulakkeerneqartarput. Aalisagartat akiisa pisallu qaffakkiartornerisigut akitsuutit isertitatut qaffakkiartortumik aningaasaqarniarnikkut pingaaruteqaleriartorput. Aalisakkat qaleruallillu akii qaffakkiartorput⁴. Kiisalu 2017-imi aalisakkat qaleruallillu nutaat amerliartorlutik. Pisassanut akitsuutit pingaaruteqartumik isertitatut inissisimapput, kisiannili ukiumiit ukiumut anner-tuumik nikerartuusinnaanerit ilimanarpoq. Aali-sakkat qaleruallillu akimikkut annertussutsimik-kullu piffissap sivikitsuaqqap ingerlanerani malunnaatilimmik qaffallutillu apparsinnaapput, taamaalinerilu aningaasatigut inuiaqatigiinnut annertoorujussuarmik kinguneqarsinnaallutik. Taakkua nikerarnerisa kingunerisinnaavaa akit-suutit annertussusaasa taamatullu sulisut iser-titsitassaasa akileraarutaasa imaluunniit aali-sartut namminersortut akileraarutaasa kilisaa-taatileqatigiillu akileraarutaasanikerarsinnaane-rat (Aningaasarsiornermut Siunnersuisoqatigiit 2019). Tamakkua saniatigut immaqa kingune-rissassat suli pingarnerusut aalisarnerup nam-minersorlutillu inuussutissarsiortut amerlaner-saasa aalisarnerup iluani suliassaqartitsinerisa qaffariartarnerat imaluunniit appariartornerat. Tamakkua tunuliaqutaralugit Naalakkersuisut kissaatigaat naalakkersuisoqarfiit susassa-qarfiisa killingi akimorlugit suleqatigiinnik pilersitsisoqassasoq aallartitallu Sulisoqarnermik Naalakkersuiso qarfirmiit, Aalisarnermut, Pini-arnermut Nunalerinermullu Naalakkersuisoqar-fimmiillu sinniisunik aallartitalimmik pilersit-sisoqassasoq (Immikkoortoq Suliart sammisat suuneri akimorlugit kommiunillu susassaqarfii akimorlugit suleqatigiffik). Aalisarnerup ilaani ullumikkut imminut akilersinnaangitsutut ingerlasuni sulisuusut isumannaallisaavigneqar-

nissaat qulakkiissavarput, sulisullu taakkua inuussutissarsiutinut sulisunik amigaateqar-fiusunut nuussinnaatillugit. Kalaallit avammut nioqqutissiaasa nukittuumik unammillersinnaa-nissaat qularnaarumallugu pingaaruteqarpoq aalisarnerup piujuaannartitsinikkut illersorne-qarsinnaasumik tunngaveqartumik ingerlanne-qarnissaa. Tamanna peqataassaaq sinerissamut qanittumi aalisarnermi suliffissaqarnerup qular-naarneqarnissaani aalisakkanillu suliffissuaqar-nermi ataatsimut isigisumik.

Ajornartorsiutit imminut akerleriit

Naggasiullugu ajornartorsiut imminut akerleriit-tumik inissisimasooq oqaluuserineqassaaq. Su-miiffinni arlalinni sulisussanik amigaateqar-toqarpoq suliffissaaleqineq qaffasikkaluartoq. Ajornartorsiut taanna nassuiartariaqarparput iterngalu tikillugu misissorlugu. Tamatumalu saniatigut inuussutissarsiutit sammivii assigiin-gitsut assigiinngisitaartunik taaguutunik atui-sarput, tulluarsaqatigiinnut atatillugu erseq-qissaavigisariaqartunik. Taamaangippammi suliffeqarnerup tungaatigut suliniutigut iluatsin-gitsoorsinnaapput. Naalakkersuisoqarfiit aki-sussaasuusut piffissami periusissiap matuma atuuffigisaani tulluarsaqatigiinnut atatillugu atugassar itisaasussanik nutaamik aalajanger-saasariaqarput, Majoriami aammalu kommunini tamani atortinneqalersussanik. Majoriap pilersinneqarnera ilutigalugu aamma suleqatigiif-fimmik aqqissuussisoqarpoq pilersitsisoqar-lunilu. Tassani naapittarput sinniisut, Majoria-miit, Isumaginninnermut Ingerlatsivimmiit aamma atuarfeqarfimmiit tulluarsaqatigiiaanut neqeroorutit assigiinngitsut oqaluuseriumallugit. Suleqatigiinnermilli aqqissuussineq sumiiffinni tamani pitsaasumik suliassaqarfiit akimorlugit siunertaasutut ingerlalersimangilaq.

Piviusorsiortariaqarpugut suliffissarsiortutut nalunaarsorsimasut eqqortumik qanoq paasine-qarnissaat eqqarsaatigalugu, tassami suliffissar-siortutut nalunaarsorsimasut amerlasuut sulif-

feqalernissamut piareersimangilluinnarmata, inuttut annertuunik imaannaangitsunillu ajornartorsiuteqartaramik. Tamanna isumaqarpoq innuttaasut amerlasuut kukkusumik tulluarsaqatigiinni 1-imi nalunaarsorneqartarnerinik, piviusumilli suliffeqarfinnit atorneqarsinnaasaratik. Innuttaasut sulileriaannaasutut nalilerneqaraangata - tulluarsarneqaraangata – ersarinnerusumik nalilersuisoqartariaqarpoq innuttaasooq pineqartoq tulluarsaqatigiinni 1-imi imaluunniit 2-mi inissinneq artussaansooq pillugu, taamalu innuttaasooq pisariaqartumiki-kiorsertariaqarnerisooq suliffeqarnermut uteqqinnissamini iluatsittumik ingerlasinnaaqqullugu.

Kapitalimi matumani suliffeqarnermik suliassa-qarfimmi aningaasaqarnikkut pissutsit atortuulersartut erseqqissaavigaagut, ersersaavigalugillu aqqissuussinermi ajornartorsiutit suleqatigiinniarnermilu pisortat akornanni ajornartorsiutit, suliffeqarnermi ilorraanut sammisumik ukiuni amerlasuunngortuni ineriartortitsisimarnermiittut unittoorsinnaasulli. Kapitalini tul-liuttuni suliniuteqarfissat 4-at aqqutigalugit allaaserissavagut qanoq iliortoqartariaqarnera, suliffissaqartitsineq nukittorsaavigiumallugu, ajornartorsiutillu atuuttuusut aqqiis sutissarsiumallugit.

---

⁴ Aalisakkat aamma qaleruallit akii taamaattoq COVID-19-imi pisunit sunnersimaneqarput.

Suliniuteqarfissat immikkoortuat siulleq

Inuussutissarsiornermi sammiviit
amerlanerusut ineriartortinneqassapput,
aningaasarsionnikkut siuariartortitsisinnaasut
suliffissanillu pilersitsiviusinnaasut.

Suliniuteqarfissat immikkoortuat 1: Inuussutissarsiutit sammiviinik aningaasarsiornikkut ineriartortitsinermitunngaviusinnaasunik nukittorsaaneq

Qularutigineqarsinnaanngilaq inuussutissarsiutit nutaanik nunatsinni ineriartortitsisoqartari aqarnera, siuariartornermik pilersitsinissaq kisiat aallaaviginagu, kisiannili aamma maanna atugarissaarneq piginnarumallugu. Naalakkersuisuni eqqumaffigaarput ingerlatsinerup anner-tunerulernissaa najugaqavissunit taamaallaat kivinneqarsinnaanngimmat (aamma takorloor-aluaraanniluunniit Kalaallit Nunaanut uterluni nutsertoqalersinnaanera.) Piginnaasat, ineriartortitsineq, nukissat pigisanillu atorluaaneq, nioqqutissiornikkullu naammassisaqarnerule-req tamarmik peqataapput unammillersinnaane-rulernissamut, taamalu atugarissaarneruler-nissamut. Taamaattumik kapitalimi tulliuuttumi samminiarpagut immikkoortut inuussutissar-siornikkukut ingerlatsiviit suli ineriartorteqqinne-qartussatut isigisagut, aningaasarsiornikkut siuariartornermik pilersitsisoqarsinnaaqqullugu, suliffissanik amerlanerusunik pilersitsisoqar-sinnaaqqullugu, taamalu suliffeqarneq annertu-nerusiq pilersikkumallugu.

Takornariartitsineq suli ajunngitsumik ineriartortitseqataassaaq suliffissanillu amerlanerusunik pilersitsiviulluni

Takornariartitsineq ukiuni kingullerni pitsaasumik ineriartorfiusimavoq, taamalu inuussutissarsiutit ilaattut Naalakkersuisunit suli annertunerusumik siunissami isumalluutitut aallunniarneqarluni. Piffissami 2016-2018-imi Kalaallit Nunaanni nunanit allamiut unnuisartut annertuseriarnerannik aqqusaagaqarpoq (DK ilanngullu) 10,8%-inik, timmisartumut ilaasut amerliartornerannik (DK ilanngullugu) 3,3 %-imik anner-tussusilimmik, kiisalu umiarsuarlutik takornariartartut amerleriarnernannik 88,7%.-imik⁵. Takornariartitsinerlu taamaasilluni inuiaqatigiinnut sunniuteqaqataareerpoq, Naalakkersuisullu anguniagaraat takornariartitsineq inuiaqatigiinni

aningaasarsiornermut suli annertunerusumik sunniuteqassasoq. Kisiannili pissutsit COVID-19-ip kingunerisaanik pitsaanngitsumik eqqor-neqarput, tamannalu periusissiap atuuffissaani 2021-2023-imi sunniuteqassalluni.

Takornariartitsisarnermut periusissiami “Kalaallit Nunaanni takornariartitsisarnermik ineriartortitsineq, - suut iliuusiusariaqarpat? “ 2016-2020-imut atuuttumi Naalakkersuisut takornariartitsinermik ingerlatsisunut killissaliussat aalajangersaavigivaat. Periusissiami inassuteqaataasut amerlasuut atortuulersinneqareerput imaluunniit atortuulersikkiartuaarneqarlutik. Maanna inaarsarneqaleruttorpoq piffissamut tulliuuttumi 2021-2023-imut takornariartitsisarnermi periusissiasaq. Periusissiasami aallaavigineqassapput maannamut killiliussaasut pitsanngorsagaasut, taamalu suli ingerlaqqit-tumik takornariartitsinermik inerisaasoqas-salluni, suliffissanillu suli amerlanerusunik pilersitsiortort oqassalluni. Takornariartitsisarnermut 2021-2023-imut periusissiami suliniutissat toqqaannartumik sunnerneqarsimasapput suliniutinit **NUTAALIORNEQ, PERIAR-FISSAT AAMMA PIGINNAASAT**.

Ilulissani Nuummilu timmisartut mittarfiisa tallineqarnissannik aammalu Qaqortumi timmisartunut mittarfiliornissamik aalajanger-nikkut isumalluortoqarpoq siunissami takornariartartut malunnaatilimmik amerleriarnissaannik. Taamaattumik takornariartitsisarnerup tunngavissaani siunissaq qaamavoq. Takornariartartut amerleriaateqarnissaannik naatsorsuutigisaqar-nikkut taamaattoq pisaria qartitsisoqarpoq tike-raanik tikittunik tiguisarfiit - sullissisarfiit – nuna tamakkerlugu atuuttuusut, aammali nunap immikkoortuiniittut takornariartunik amerlane-

-----
⁵ TAKORNARIAQARNERUJARTORNERUP ORNINNERA - Ineriartornermut, nutaaliornermut akisussaassusilimmillu ataatsimut iliutsit. VISIT GREENLANDIP AVAMMUT TUNINIAANERMI NIUERFINNILLU INERIARTORTITSINERMI PERIUSISSIAA 2020-2023.

rusunik sullissinnaalernissaannik. Naatsorsuutaavoq periusissiami immikkoortut pingaarteqartut ilagissagaat aallussisoqalernissaa ineriartortitsinissanut periarfissanik nunap immikkoortuini ataasiakkaani, tamatumani aamma takornariartitsinerup iluani suliffissat periarfissaasut. Naalakkersuisut pikkorissartitsisarnertigut kiisalu ilinniartitaanertigut qularnaarniarpaat kiffartuussinermi sulisussat pisariaqartinneqartut timmisartunut mittarfinni nutaani pigineqarnissaat.

Ilisimatusarnerup atugarisaarneq siumukarnerlu ikorfartussavai, kiisalu inuussutissarsiornikkut inuiaqatigiinnilu ineriartortitsinermik ilalersuisalluni

Takornariartitsineq ukiuni kingullerni pitsaasumik ineriartorfiusimavoq, taamalu inuussutissarsiutit ilaattut Naalakkersuisunit suli annertunerusumik siunissami isumalluutitut aalluniarneqarluni. Piffissami 2016-2018-imi Kalaallit Nunaanni nunanit allamiut unnuisartut annertuseriarnerannik aqquusaagaqarpoq (DK ilanngullu) 10,8%-inik, timmisartumut ilaasut amerliartornerannik (DK ilanngullugu) 3,3 %-imik annertusulimmik, kiisalu umiarsuarlutik takornariartartut amerleriarnernannik 88,7%.-imik³.

Takornariartitsinerlu taamaasilluni inuiaqatigiinnut sunniuteqaqataareerpoq, Naalakkersuisullu anguniagaraat takornariartitsineq inuiaqatigiinni aningaasarsiornermut suli annertunerusumik sunniuteqassasoq. Kisiannili pissutsit COVID-19-ip kingunerisaanik pitsaangitsumik eqqorneqarput, tamannalu periusissiap atuuffissaani 2021-2023-imi sunniuteqassalluni.

Takornariartitsisarnermut periusissiami “Kalaallit Nunaanni takornariartitsisarnermik ineriartortitsineq, - suut iliuusiusariaqarpat? “ 2016- 2020-i mut atuuttumi Naalakkersuisut takornariartitsinermik ingerlatsisunut killissal iussat aalajangersaavigivaat. Periusissiami

inassuteqaataasut amerlasuut atortuulersinneqareerput imaluunniit atortuulersikkiartuaarneq arlutik. Maanna inaarsarneqaleruttorpoq piffissamut tulliuuttumi 2021-2023-imut takornariartitsisarnermi periusissiasaq. Periusissiasami aallaavigineqassapput maannamut killiliussaasut pitsanngorsagaasut, taamalu suli ingerlaqqittumik takornariartitsinermik ineriassaasalluni, suliffissanillu suli amerlanerusunik pilersitsiortort oqassalluni. Takornariartitsisarnermut 2021-2023-imut periusissiami suliniutissat toqqaannartumik sunnerneqarsimassapput suliniutinit **NUTAALIORNEQ, PERIARFISSAT AAMMA PIGINNAASAT.**

Ilulissani Nuummilu timmisartut mittarfiisa tallineqarnissannik aammalu Qaqortumi timmisartunut mittarfiliornissamik aalajangernikkut isumalluortoqarpoq siunissami takornariartartut malunnaatilimmik amerleriarnissaannik. Taamaattumik takornariartitsisarnernup tunngavissaani siunissaq qaamavoq. Takornariartartut amerleriaateqarnissaannik naatsorsuutigisaqarnikkut taamaattoq pisariaqartitsisoqarpoq tikeraanik tikittunik tiguisarfiit - sullissisarfiit – nuna tamakkerlugu atuuttuusut, aammali nunap immikkoortuiniittut takornariartunik amerlanerusunik sullissinnaalernissaannik. Naatsorsuutaavoq periusissiami immikkoortut pingaarteqartut ilagissagaat aallussisoqalernissaa ineriartortitsinissanut periarfissanik nunap immikkoortuini ataasiakkaani, tamatumani aamma takornariartitsinerup iluani suliffissat periarfissaasut. Naalakkersuisut pikkorissartitsisarnertigut kiisalu ilinniartitaanertigut qularnaarniarpaat kiffartuussinermi sulisussat pisariaqartinneqartut timmisartunut mittarfinni nutaani pigineqarnissaat.

Eqqakkat suliffissaqartitsiniarnermik suliniarnermi ilanngullugit eqaasaatigineqassapput Eqqakkanut tunngatillugu maannakkut tunngaviusumik allannguisoqarpoq. Naalakkersuisut kommunillu aalajangernikuuvaat nuna tamak-

kerlugu eqqakkanik ikuallaasarnermut aaqqiissu teqarniarlutik. Tassa imaappoq ukiuni tulliuuttuni nunamut tamarmut atuuttussanik eqqakkanik ikuallaasarfinnik pilersitsiniarlutik, taakkualu kommunit ataatsimoorlutik eqqakkanik ingerlatsiviata ESANI A/S ingerlatissavaa ikuallaasarfiup nutaap eqqakkanik passussisarneq nuna tamakkerlugu malunnaatilimmik pitsaanerulersissavaa. Siunissami eqqakkat najugaq arfinit tamaneersut nutaanik ikuallaaveqarlernikkut nuna tamakkerlugu eqqakkanik passussisarneq malunnaatilimmik pitsaanerulersissavaa. Taamaattumik eqqakkat tungaasigut malunaatilimmik pitsaanerulersitsinissaq nukingiuttariaqarpoq. Siunissami eqqakkat tamarmik najugaqarfinit tamaneersut katersorneqartassapput sapinngisamillu pitsaanerpaamik passuneqartassallutik. Eqqakkat ikuallassinnaasut tamarmik nuna tamakkerlugu ikuallaavinnut nassiunneqartassapput, taakkualu isumannaatsumik ikuallanneqartassapput kissarlu pinngortoq atorluarneqassalluni, tamatuma kingunerisavaa kommunit tamarmik eqqakkanut tigooraasarfimmik pilersitsinissaat, tamakkunanilu eqqakkat sumiiffinni najugaqartunit passuneqartassapput imaluunniit atoqqitassatut ikualatassatulluunniit nassiunneqassallutik. Nuna tamakkerlugu ikuallaaviusussat naammattumik angissuseqarnissaat pisariaqarluinnarpoq, tassami ikuallaaviit anginerusut atorlugit taamaallaat naammaginarlutik pujuanik saliiisoqarsinnaamat, ikuallatalli kissaanik nukimmik pinngortumik atorluaasoqarsinnaalluni.

Suliffissaqartitsiniarnermi suliniutit avatangiisinullu tunngasut ataatsimoorlutik eqqarsaatigissallugit periarfissaqarluarpoq. Taamaattumillu Naalackersuisut pilersinniarpaat qanimut suleqatigiinneq Inuussutissarsiutinut Suliffeqarnermullu Naalackersuisoqarfiup aamma Ilisimatusernermut Avatangiisinullu Naalackersuisoqarfiup akornanni, avatangiisinut tunngasuni aammalu eqqagassalerinerneq tunngasuni suliffissat amerlanerusut pilersikkumallugit.

Aatsitassanut suliassaqaarfik inuussutissarsiutit – suliffissuaqaarfittut nappataasutut ineriartortinneqassaaq, aningaasaliisarnernik suliffissanillu pilersitsiviusinnaasutut

Politikkikut amerlanerusuteqarluartut isumaqatigiissutigaa aatsitassanut tunngasut Kalaallit Nunaani suliffissuaqarnermik imminut napatittumik ineriartortisoqassasoq. Aatsitassat aningaasaqarneq assigiinnginnerusunik toqqamavilik, suliffissanik nutaanik, piginnaasanik suliffinnullu pioreersunut suliassanik pilersitsiviusoq qulakkiissavaa. Tamatumunngalu atatilugu aatsitassanut aqqutigalugit nunatta karsianut isaatitsisoqassaaq, aningaasaqarnikkullu ineriartorneq nunatsinnut tamarmiusumut iluaqutaassalluni.

Ukiut ingerlanerini misissueqqissaanerit pingaaruteqartut nalaattarsimavagut, kisiannili aammattaq sumiiffiit ilarpassui suli misissuiffigineqarsimangillat, tamakkunanilu malunnaatilimmik ineriartornermut tapertaa sinnaasumik peqarsinnaavoq. Naalackersuisut aatsitassarsiornermut periusissiaat nutaaq sinaakkuttanik pilersitsiviusaaq, tassa taamaaliornikkut misissueqqissaartarfiit pissarsiarisinnaalissavagut, taakkualu Kalaallit Nunaanni aningaasaleerusinnaapput, tassami misissueqqissaarnerup kingunerisinnaammagu Kalaallit Nunaanni aatsitassatsiornermik aallartitsisoqarnissaa. Misissueqqissaarnermik ingerlatsineq aammalumi tamatuma kingunerisaanik aatsitassanik piaarnermik ingerlatsineq annertoorsuarnik aningaasartorfiusarpoq. Taamaattumik pingaaruteqarpoq aatsitassarsiornikkut suliniutit unammillersinnaassuseqarsinnaanissaat avataaniillu aningaasaliissutinik pisariaqartitanik kajumilersitsinnaanissamut sinaakkutat ajunngitsunissaat pingaaruteqarput, taamaaliunngikkutta aningaasaliisinnasut nunani allanni aningaasaliissammata. Kiisalu allaffissornikkut suleriaaseq pisariillisarniarparput suliassamik suliarinnineq piuminarsarlugu, taamaaliornikkut suliniutit pitsaasut sukkanerusumik aallartissinnaalerlugit.

Aatsitassarsiornermik ineriartortitsineq tulle-riiaarinermi qaffasissumik inissisimatinnerqarpoq, taamaattorlu avatangiisinut pinngortitamillu illersuinermut tunngatillugu piumasaqaatigisavut qasukkartinneqanngillat. Naalackersuisut qulakkeerniarpaat aatsitassarsiornermut tunngasutigut ineriartortitsineq avatangiisitigut imminut napatittumik tungavilimmik aammalu Kalaallit Nunaanni pinngortitarsuaq alianaatsoq ataqqillugu.

Suliniuteqarfissat immikkoortuanni siullermi anguniakkanik immikkoortunik eqikkaaneq

Anguniakkat immikkoortuat 1: Naalackersuisut pikkorissartitsisarnertigut kiisalu ilinniartitaanertigut qulakkeerumavaat timmisartut mit-tarfissaanni nutaani kiffartuussinermik sulisus-sat pisariaqartinneqartussat.

Anguniakkat immikkoortuat 2: Nunatsinni periarfissat annertoorsuupput pitsaanerumik

iluaqutigisinnaasagut, ilisimatusarnerullu inuus-sutissarsiutinik nutaanik ineriartortitsineq suliffissanillu pilersitsiortorneq nukittorsassa-vai.

Anguniakkat immikkoortuat 3: Taamaattumik Naalackersuisut aallartsisinniarpaat qanittumik suleqatigiinneq Inuusutissarsiornermut Suliffe-qarnermullu Naalackersuisoqarfiup aamma Ilisimatusarnermut Avatangiisinullu Naalacker-suisoqarfiup akornanni, pilersikkumallugit su-liffissat amerlanerusut avatangiisininut aammalu eqqagassalerinermit suliassaqarfinni.

Anguniakkat immikkoortuat 4: Naalackersuisut aatsitassarsiornermik periusissiaanni anguniak-kat atortuulersikkiartuaarneqassapput, inuussu-tissarsiutit sammiviat taanna napasinnaa-lersillugu, aningaasalersuinertertigut nutaatigut aammalu suliffissatigut.

Suliniuteqarfissat immikkoortuisa aappaat

Inuusuttut suliffissaaleqisut ikilisinneqassapput

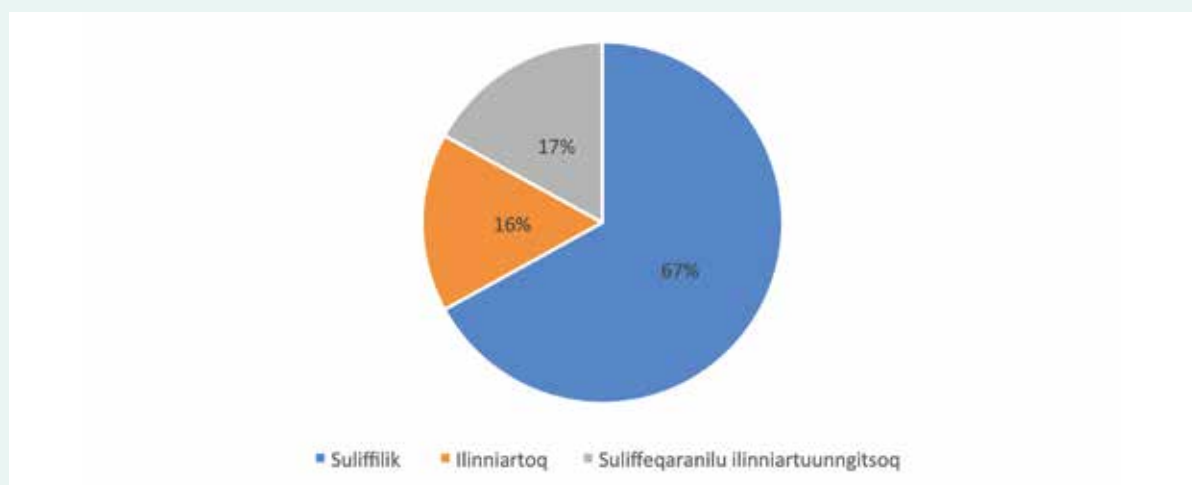
Piviusut ilisimasat: Inuusuttut suliniarfissat

Inuusuttut sulinatillu ilinniagaqanngitsut, nunani tamani assigiinngitsunut atatillugu 'NEETS'-inik taaneqatarput. Taaguut tuluit oqaasiiniit "not in employment, education or training" aallaveqarpoq, inuusuttut aalajangersimasut, amerlanertigut inooqataanikkut aningaasatigullu sanngiitsumik inissisimasut. Misilittakkat takutippaat nalinginnaasumik piffissami sivirusumi suliffeqanngineq imaluunniit illiagaqannginneq inuusuttut taakkua inuunerini kingusinnerusukkat ataavartumik imminnut pilersorsinnaanissaq eqqarsaatigalugu pitsaanngitsumik kinguneqartartut. Taamaattumik inuusuttut taakkua annertuumik sammineqassapput – maani Kalaallit Nunatsinni taamaallaat pinnani - aammali nunani amerlasuuni allani.

Kisitsisinik naatsorsueqqissaartarfiup inuusuttut taakkua 16-25 akornanni ukioqartut sullinniakkat, ilinniannngitsut sulinnngitsutullu nassuiarpai, aamma allani, soorlu "Kalaallit Nunaanni suliffeqarnerup misissuiffiqineqarnera"-ni Aalborg Universitet-ip 2019-imi misissuinerani Suliffeqarnermut Naalakkersuisorfimmiit suliakkiutigineqartumi (qupp. tullermi piviusut inaanni) inuit 29-t tikillugit ukiullit ilaatinneqarput. Kalaallit Nunaanni sulisut misissuiffiqinerini paasineqarpoq 2019-imi 16-39-nik ukiullit 17%-it ilinniagaqaratillu suliffeqanngitsuusut. Apeqqutaatinnagit inuusuttuunersut qajannartumik inissisimasut, nalinginnaasumik piffissami sivirusumi NEETS-inik taasariartut. Taamaattorli taamatut ukiullit ataatsimoortuupput assigiinngisitaartorujussuit illoqarfinni nunaqarfinnilu najugallu, ilaat erninermut atatillugu sulinnngiffeqarnerit kiisalu ilinniarnert kingunerinik piffissami sulisinnaasut avataanni inisseqqasarlutik.

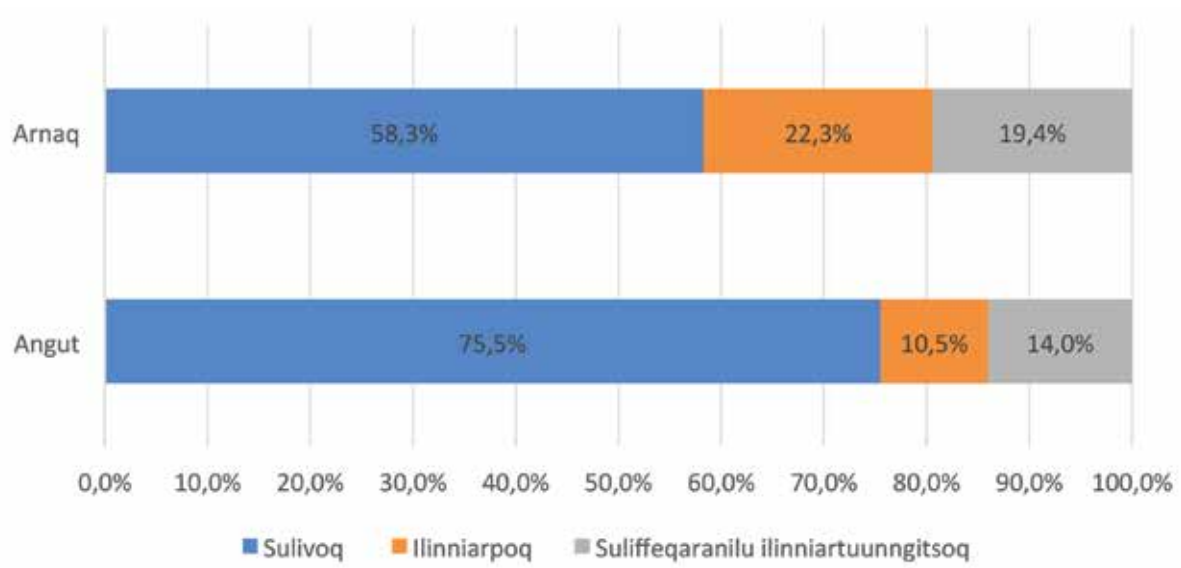
Ilinniartitaanerit iluanni ukiuni amerlasuuni unammilligassaasimasut amerlasuut iliuseqarfigisinnaajumaallugit Naalakkersuisut misissorsimavaat annertunerusumik ilinniartitaanernik ataqatigiissunik eqaatsumillu aqqissuussaasunik pilersitsisinaanerit. Suliat taakkua inerneraat siunnersuutitut nalunaarsuiffik, siunnersuuteqarfiusoq siunissami ilinniartitaanernik aqqissuussinerit qanoq suliarineqarsinnaanerinik. Modul-ikkaartunik aqqissuussaasunik siunnerfinnullu aalajangersimaqqissaartunut sammiveqartunik piginnaasatigut ineriartortitsisarnernik pikkorissaasarnerit aammalu nioqutissiornermut assingusunik ingerlatsisarnert suliffeqarnermik suliasaqarfiusuni qularnaareqataaffigissavaat inuusuttuaqqat suliffissaaleqisut ikinnerulernissaat.

Figur 6: 2019-imi inuit 30-t inorlugit ukiulinnut suliffissaqarnerat (%-nngorlugu)

Paasissutiss.K: Aalborg Universitet (2019). Note: Apeqqutit akortorlugit allttuineq atorlugit misissuineq. 282-t akissuteqarput

Figur 7: Inuusuttut 30-t inorlugit ukioqartut usulisutut sumiiffinnullu 2019 inissitikkat(%)

Paasissutiss: Aalborg Universitet (2019). Note: Apeqqutit akiortorlugit allattuinerit atorlugit misissuineq. 282-t akissuteqarput.

Piviusut ilisimasat: Kalaallit sulisut misissuiffiginerat (G-AKU)

Kalaallit Nunaanni sulisinnaasut pillugit misissuineq (G-AKU) illuaniit illuanut misissuineruvoq. Misissuineq apeqqutinik akissuteqarnikkut suliaavoq, taannalu European Labour Force Survey(LGFS)-ip naalisarneraa. LGFS-p siunertaa ilaatigut tassa nunat akornanni suliffeqarnermut tunngasutigut assersuussinissaq, naak assigiinngitsorujussuugaluartut. Kalaallit Nunaanni suliffeqarnermut tunngasutigut misissuinerup iluaqutissartaasa annerpaat ilaagaat Kalaallit Nunaat nunanut allanut assersuunneqarsinnaalissamat. Tamanna atuuppoq qitiusumik pissutsini arlaqartuni, soorlu assersuutigalugu (AKU) suliffiqannginneq, sulinerup sivilissusia, piffissami agguakkami peqataanerup annertussusia, piffissap ilaanni suliffeqartarneq il.il.

G-AKU oqaatigineqareersutut LGFS-imik naalisagaavoq. Tassa imaappoq tamanna pilerinneqarpoq allanngorartut aalajangersimasut siulliullugit pingaarnersiunikkut. G-AKUmi allanngorartut tamakkiinnginnerannut pissutaavoq misissuineq minutsinit qulinit sivilissuunersappat inuit misissuiffigisatta ilaat malunnaatilimmik piaartariaqassagigut nalunnginnatsigu.

Kalaallit sulisuinik misissuineq GLFS-p peqqussutaani (EF) nr. 577/98 Artikel imm. 1-imi piumasarineqartut malillugit ingerlanneqarpoq. Tamanna ilaatigut nunanut 300.000-it ataallugit innuttalinnut atuuppoq.

Apeqqutinik akisiffissami sap. ak. sammisaqarfiusoq ilaatinneqarpoq, tassani suliffeqarnermut tunngatillugu apeqqutit tamarmik tassunga attuumatinneqarput. Sapaatip akunnerani naleqqiussiffiusumi matumani misissuineq 25.-31. marts 2019-imi ingerlanneqarpoq.

Taamaattumillu akissuteqartup sapaatip akunnerani tassani atugai eqqumaffigissalugit pingaaruteqarpoq. Aammami imaassinnaavoq sapaatip akunerani tassani silarlussimasoq, tamannalu misissuinerup ataatillugu akissutinut sunniuteqartoq, soorlu piffissamut suliffiusinnaasumut pissusiviusut eqqasaatigalugit. Misissuinerup paasissutissartai 8. aprilimit maajip aappaanut 2019-imut katersorneqarput, tassungalu ilaapput akissuteqartut 1000-erpiat akissutaat. Akissuteqartut siumut toqqarneqaratik makitaapput Tele Greenland aqutigalugu, tassa suliffeqarfiup sullitaasa 18-t sinnerlugit ukiullit akornaniit. Naak akissuteqartut 18-t sinnerlugit ukioqareersimasuususaagaluartut 17-inik ukiullit ataasiakkat ilaapput. Taakkua toqqakkanut ilaapput misissuinermilu ilaallutik. Inuusuttut 15-inik ukiullit ilanngunnissaat periarfissaasimangilaq, tamannami sulisuinik misissuinerup amerlanerpaani nunani tamalaani atornerqartuni nalinginnaasuugaluarpoq (Labour Force Survey).

Kalaallit Nunaanni 2019-imi sulisinnaasut tamakkerlugit amerlassusaat eqqortunik kisitsisitallit, (17-t 64-illu akornanni ukiullit)

991	724	1715
AKU-mi suliffissaaleqisut kisitsisinngorlugit. 17-64 akornanni ukiullit	Inuit sulerusuttut ullullu 14 iluanni sulilersinnaasut, kisiannili suliffisarsiorsimangitsut. Kisitsisit tamakkiisut. 17-64 akornanni ukiullit	Katillugit. Kisitsisit tamakkiisut. 17-64 akornanni ukiullit

Paasissuiss.: Aalborg Universitet (2019)

Misissuinerup inernerit ilisimatusarnermi nalunaarusiami "Kalaallit-nunaanni sulisut misissuiffiginerat"-mi ilaapput.

Suliniuteqarfissat immikkoortuisa aappaat: Inuusuttut suliffissaaleqisut ikilisinnissaat

Naalakkersuisut periarfissanik annertuunik takusaqarsinnaapput inuusuttut ilinniartitaanerit suliffeqarnerillu avataanni inissisimasut eqqarsaatigalugit.

Inuusuttut "ersinngitsut" sullisissallugit siunnerfiusut eqqarsaatigalugit ajornartorsiutit ukiuni amerlasuuni ilisimaneqarsimapput, kisiannili aaqqiissutissanik nutaanik maanna piumasaqarfiullutik. Inuiaqatigiittut inuusuttut taakkua assut atorfissaqartippagut, pinngitsoorsinnaanngilagummi, maanna siunissamilu. Imaassinnaavoq inuusuttut taakkua uagutsitulli inuiaqatigiinni pitsaasumik inissisimanertik isiginngikkaat, -kisianni uagut pisussaaffigaarput oqaluttuutissallugit qanoq inissisimanerannik periarfissaannillu, soorluttaaq uagut annertuumik pisussaaffigigipput sakkussaannik periarfissaannillu tuniorassallutigit, maanna inissisimanerminnik allannguisinnaaqullugit, -pissut sinut pitsaanagerusunut ingerlasinnaalersillugit. Taakku nunnga nammineertut tunngatillugu, naggataatigulli inuiaqatigiinnut ataatsimut tunngatillugu.

2018-imi inuusuttut 16-t 29-llu akornanni ukiullit 2.600 missaanniipput, taakkualu ilinniakkamik aallartitsinikuunngillat imaluunniit suliffeqaratik⁶. Ajornartorsiutaavoq tamanna arlaqartunik peqquteqartumik. Ilaatigut pissutigalugu ungasinnerusumut atorfissaqartikkatsigu kinguaariinni inuusunnerusut suliffeqarnermi tulluillutik akisussaaffimmik – suliassanik – tigusiamaarnissaat, ukioqqortunerusut utoqqalillutik taamaatippata, aammalu pissutigalugu inuusuttut ilinniagaqannginnermikkut pulaffiginngitsuussammassuk inuuneq pissanganartoq, suliffissallu akissarsiarissaarfiusut, immikkut piginnaasanik pigisaqarnissamik piumasaqarfiusut. Taamaasillutillu inuusuttortatta naatsorsuutigisinnaassanngilaat inuiaqatigiinni atugarissaarnerup maanna kinguaariittulli suliffeqartut qaffariaataanik

misigisaqarnissaq. Siunissami suliffeqarneq aamma piumasaqarpoq immikkut ittunik piginnaaneqarnissanik suliassanullu ilinniarsimanissanik, nunarpullu aningaasarsiornikkut inuiaqatigiittullu ineriartorsinnaassanngilaq ajornartorsiutit tamakkua iliuuseqarfiginngikkaanni.

Misissuinerit siusinnerusukkut sularineqartarsimasuniit ilisimavarput inuunerup sinneranut annertuunik kinguneqartartoq, inuusuttuunermi suliffeqarsimannginneq imaluunniit ilinniagaqarsimannginneq piffissap ilaani. Tamanna inuunerup sinneranut kinguneqartussanik sunniuteqarsinnaavoq (Dietrich, 2012). Inuusuttunik misissugaqarneq, taasinnaasatsinnik NEETsimik (tassa, "ilinniagaqannginneq imaluunniit suliffeqannginneq imaluunniit sungiusarsimannginneq") 1990-ikkut aallartisimalernerani Danmark-imi ingerlanneqartoq ersersitsisoq inuit misissuivigineqartut amerlanerusunik sivisunerusunillu suliffissaarusimaffeqartartut, pisortanillu ikior-siissutunik piffissani arlaqartuni pisartagaqartartut, inuusuttunut misissuinermi sanilliunneqartunut allanut sanilliullutik. Oqariartuutaasoq, inernera tassaavoq; inuusuttunut taakkununga piaartumik suliniutinik aallartitsisoqanngippat, taava kingunerisai – sunniutaasut – inuunerup sinnerani atuuttartut. Tamanna uagut inuusuttatsinni atugaa lissanngitsoq suut tamaasa atorlugit anguniartariaqarparput. Pisariaqarpoq uagut suliniutinik inuusuttunut taak kununga aallartitsinissarput, inuusuttunut ilinniagaqaratillu suliffeqanngitsunut.

Soorlu figuri 8-mi ersittoq illernit eqqortut atuallappagut, inuusuttut suliffissaaleqinerisa annikinnerulersinniarnernani. Naalakkersuisut eqeersimaartumik suliffeqarnermi politikkiat

-----
⁶ <https://bank.stat.gl:443/sq/a24a30af-63c2-4abe-bb23-857dbcc046f4>

taamaasilluni qularnaarneqarpoq, inuusuttuaqqat 2014-imi kisitsisinut sanilliullugit suliffissarsiortut ikinneerarsuummata. Taamaattoq kisitsisit suli qaffasigarput, nunat avannarliit sinnerini pissutsinut sanilliullugit. Nutaaliorneq, Periarfissat Piginnaasallu samminerini taamaasilluta inuusuttuaqqat suliffissaaleqinerinik annikinnerulersitsiniarneq pingaarnepaatipparput, -ungasinnerusumut isigisumik tamanna nunatsinnut assut pingaaruteqarmat. Tamanna sulissutiginiarparput Majoriami atugassarititaasunik killiliussanik pitsaanagerusunik neqerooruteqarnitsigut, inuu-

suttuaqqanullu siunnerfilersugaanerusunik ingerlatsisarnitsigut. Tamanna nukittorsarneqarsinnaavoq naammassisassanut isumaqatigiisutit aqqutigalugit, Naalakkersuisut kommunillu susassaqtut akornanni isumaqatigiinni-artarnertigut. Majoriaq inuusuttuaqqanut siunnerfiusunut taakkununga attaveqarpoq, taamaattumillu naleqquttuuvoq suliassat tassuna aallartsittarnissaat.

Figur 8: Inuusuttut 2014-2020-imi suliffissaaleqisutut nalunaarsukkat (18-29 ukiullit)

Majoriap suliffeqaarmermi suliniutaasa aam- malu ilitersuisarnermik pikkorissaqqittarner- nillu suliniutaasa nalilersuivigineqarneri

2018-imi Inatsisartut ukiakkut ataatsimiinne-
ranni akuersissutigineqarpoq Inatsisartunut aa-
lajangiiffigisassatut siunnersuut, Majoriaq pillu-
gu nalilersuinermik saqqummiussisoqarnissaa
pillugu (UKA 2018/137), misissorneqassamat
Majoriamut siunnertaasut naammassine-
qartarnerisut, innuttaasut ilinniagaqalernissamut
suliffeqalernissamulluunniit piareersarneqartar-
nissaat pillugu. Nalilersuinermillu suliaqarneq
2019-imi ukiup affaani siullermi ingerlanneqar-
poq. Nalilersuinermut nalunaarusiaq inatsisartu-
nut tunniunneqarpoq 21. november 2019,
Nalilersuinermi nalunaarusiani marluusuni
Majoriap nutarteriffigineqarnera nassuiaati-
gineqarpoq. Nutarterinerup nalilersorneqarnera-
ta nalaani nutarterineq ukiut pingajuata affaani
ingerlareersimavoq. Nalunaarusiami siullermi
Majoriaq-p suliffeqarnermut tunngatillugu suliai,
kiisali nalunaarusiap aappaani Majoriap aqqu-
tsiuussinermik piginnaangorsaaq qinernillu su-
liaqarnera sammeneqarput. Majoriap suliffissa-
qarnissamut tunngasutigut sulineranik naliler-
suneq tunngavigalu Majoriap tassani sulinera
iluatsissimavoq. Illoqarfanni tamani, Piareer-
sarfik suliffissarsiuussisarfiillu ataatsimoor-
tine qarnikuupput. Illoqarfanni tikeraarneqartu-
ni tamani, ataaseq kisiat pinnagu, Majoriaqarfiit
tamarmik najukkamut ataatsimut katersugaap-
put, taamalillutik illoqarfanni najugaqartut sumii-
fimmik ataasiinnarmik saaffiginnittarfeqalerpoq.
Qitiusumik atortut piviusunngortitsinermi ator-
neqartut tassaapput aningaasatigit tapiissutit
kiisalu aningaasartuutit matussuserlugit utertit-
sisarnerit, naammassisassanut isumaqatigiis su-
siortarneq kiisalu IT-mut atortut, taakkualu
naammaginartumik atorsinnaapput. Naak
Majoriami nutarterineq illoqarfanni 17-imi tamani
piviusunngortinneqareeraluartoq, nutarterine-
rup tamakkiisumik atulernissaanut suli unammi-
nartunik peqarpoq. Tamatumunnga atatillugu
uparuarneqarpoq nutarterineq suli nutaajusoq,

taammaattumillu suli ineriartortissallugu
piukkunnaateqartoq. Tamakkua tunuliaqutaralu-
git isumaqarpugut atortorineqartut siunniussa-
tut naammaginartumik atorsinnaassuseqartut.
Nalunaarsuinerillu paasiniaqqissaarnerini taku-
tipaat innuttaasut katsorsarneqarnikuusut kin-
gusinnerusukkut annertunerusumik sulilersima-
sut. Aammattaarlu pingaarutilimmik maluginia-
gassaavoq nutarterinermi unamminartunik
peqaraluartoq apersorneqartut amerlanerpaar-
taasa aammalu innutaasut apersorneqartut
ilanngullugit apersuinermi oqaatigimmassuk
katsorsaaneramik ingerlatsinerit kiisalu suliffe-
qarfanni sungiusaqqiinnerit peqataasunut amer-
lanerpaartaannut tassaasimasut inuunerminek
ingerlatsinerminni ineriartuutigisimallugu.
Innuttaasut tamakkua ilaannut ajugaanermik mi-
sigineqarsimasoq, siunissarlu ungasinnerusooq
eqqarsaatigalugu immaqaa inuunermik pitsaane-
rusumik ingerlatsilerneramik kinguneqarsinnaa-
soq, immaqalu siuliffeqalerneramik kinguneqar-
sinnaasoq.

Unamminartortaqarportaaq arlalinnik oqaati-
gisariaqakkanik qaangerniartariaqakkanillu.
Aammattaq naliliinermi nalunaarusiat mar-
luusut eqqumaffigisariaqakkanik arlaqartunik
innersuutinillu, soorlu qanoq ililluta suliaqarner-
mi atortutsinnik, sinaakkuttani atugassatigit,
immikoortortaqarfiit akornanni suleqatigiin-
nermi, illup iluani suliffinnillu, suleqatit piginaa-
saannik, angusinnaasannik, sakkunik kiisalu sor-
liit naammassinnisinnaasanik annertusisitsisin-
naasunik assigisaannillu imaqarput. Innersuutigit
ilaat sinaakkuttat iluini piviu-
sunngortinneqarsinnaapput, allalli nukissanik
pingaarnersiuneramik pisariaqartitsissapput.

Majoriaq-mi suliniutit nukittorsarneqassapput
Majoriaq ilinniarnep, suliffeqarnerup inuu-
tissarsiortullu akornanni attaveqaataassaaq.
Majoriamut piffikkaartumik qitiusumik inger-
latsiviit suliassai tassaapput inuit sulisinnaasu-
t ukiullit aqquutissiuutissallugit piginaangor-

sassagillu, tassa aalajaatsumik, siunertaq annerusumik piginnaasaqarnerullutik kiisalu eqaannerusumik sulisinnaasut ullumikkut siunisamilu inuussutissarsiornermi sulisorineqarsinnaalissammata. Inuusuttut sullinniakkat ikinnerulersinniarlugit suliniutit siunnerfeqa-reersut aallartinneqassappata inuusuttut mee-qqat atuarfianni atuareernerisa kingornatigutsu-nik ilinniarfissaqarnerisut sapinngisanik pitsaa-sumik qaammarsaatiginissaat qitiuvoq. Majoriap ullumikkut inuusuttunut neqeroorutai ikigisa-saangitsut tassaapput aqutissiuussineq, FA aamma atuagarsornerunngitsumik ingerlatsineq, sulianik sungiusarneq, atuakkatigut qaffas-saaneq, sannavinni neqeroorutit kiisalu atuartut atuagarsornikkut sanngiinnerusunut neqerooru-tit.

Aqutissiuussineq pitsaasoq eqqortorlu

Majoriap siunertaani aqutissiuussineq pingaa-ruteqarluinnarpoq. Iliuusissap pilersinneranut atatillugu Naalakkersuisut kissaatigaat Ma-joriami aqutissiuussinermik suliaqarneq suli su-kumiinerusunngortinneqassasoq. Majoriaq tas-saavoq innuttaasut tamarmik kommuneni inger-latsinernut isaariaat, sullinniakkalli pingaarnerit tassa suliffissaaleqisut tulluarsaqatigiinni siul-lerni aamma tulluarsaqatigiit aappaanni inissisi-masut, suliffissarsiorlut ilinniarnissamut qinnu-teqartut, ilinniartut, meeqqat atuarfiani atuartut 18-t tikillugit ukiullit. Piginnaangorsaqqinni-arlutik qinnuteqartut kiisalu inuit isumaginnin-nikkut ingerlatsivinnit isumagineqarnissaq pillu-gu misissuiffigineqarnissamik pisariaqartitsisut. Majoriap innuttaasut sunnuteqarluartumik siun-niussisumillu aqutissiuutissappagit ersa-rissunik aqutissiuussineq matchgruppenullu inissitsiterineq pillugit maleruagassaq artaria-qarpoq, ullumikkummi taakkua kommunemiit kommunemut assigiinngimmata. Ersarissunik maleruagassaqarnikkut inuit sullinneqartut eq-qortunik, aammalu pisariaqartitaannik taama-tullu qanoq inissisimanerat aallaavigalugu neqe-roorfigineqarsinnaat, taamaaliornikkut sullitat

suliffissanut imaluunniit ilinniagassanut qanin-nerusumik inissineqarsinnaapput.

Suleqatigiinnermik aqqissuussivik

Majoriamik pilersitsinermut atatillugu Majoriani tamani suleqatigiinnermut tungatillugu inger-latsivimmik pilersitsisoqarpoq. Tassami Majo-riap Isumaginnittoqarfiup Atuarfeqarfiullu aallartitaat ataatsimiittarput tassanilu neqeroo-rutitut assigiinngitsunut innersuutit kiisalu matchgruppenut inissitsiterinermi allanngu-u-tissat oqallisigineqartarput. Taamaattorli sule-qatigiisitaq Majoriaqarfinni tamani ilikkakkat akimorlugit oqallittarfittut siunertarineqartut aallartilluartut ingerlasimangilaq⁷. Inuusuttut akornanni suliffissaaleqineq millisinneqassap-pat suleqatigiinnerup pitsaanerulersinneqarnis-saa pingaaruteqarpoq.

Atuagarsorfiusumik atuagarsorfiunngitsumillu ingerlatsineq

Ullumikkut Majoriap piginnaangorsaqqiinermik ingerlatsinerit arlaqartut neqeroorutigai, taak-kununnga ilaatillugit atuagarsornermik atuagar-sornerunngitsumillu ingerlatsinerit. Atuagarsor-nikkut ingerlatsinerit tassaapput FA-mik inger-latsinerit ukioq ataaseq imaluunniit ukiut marluk ingerlanneqarsinnaasut, tassanilu atuartut ka-laallisut, qallunaatut tuluttut matematikkimi fy-sik/kemiilu meeqqat atuarfianni naggataarutaasumik misilitsinnernut – tassa meeqqat atuar-fianni inaarutaasumik misilitsinnermik ingerlatsisoqartarpoq. Atuagarsorfiunngitsumik ingerlatsineri (aamma "sannavinni ingerlat-sinermik" taaneqartartoq) atuartut atuagarsor-fiungitsutigut piginnaasaat, tassa sannavinni, kiisalu assassorluni sullivinni sulinerni pigin-naasaat qaffassarneqassapput. Taamatut atua-garsorfiunngitsumik ingerlatsineri atuartut ataasiakkaat assassornermi ilinniarneqarsin-naasuni sorlerni ilinniarsinnaanerat paasineqar-sinnaavoq.

Majoriami atuartut inuupput assigiinngitsorujus-

suarnik aallaaveqarlutik katitigaasut, ilaasa karakteriminnik qaffassaanissaq ilinniarniak-kaminnik toqqaanissamut aqutissiuunneqarta-riaqartut, inuit inooqataanikkut perorsaanikkullu suliniarfigisariaqarput, karakterinik qaffassaa-niartut aqutissiuunneqartussallu. Ataatsimut isigalugit inuupput sulilernissamut suli piareer-simanngitsut, aammalu ilinniagaqarnissamut ikiorneqartariaqartut. Majoriap illoqarfinni inis-simanera tunngavigalugu nunaqarfinni inuu-suttut siunertalimmik piginnaasaasigut qaffas-saaviginissaat unamminartoqarpoq.

Majoriami piukkunnarsarnermik ingerlatsinerup naammassisinnaanissanik ilimasuuteqarnek qaf-fassaaniarnermi inuusuttut aallartitaqarsimasut tapersorsorniarlugit Naalakkersuisut misissor-niarpaat Majoriap ataani mentorinik pilersitsiso-qarsinnaanersoq, taakkualu tassaassapput inuit sulisuusut nammineq piumassusertik, aallaavi-galugu sulerusuttut. Mentoreqarnermik aqqis-suussinerit tassaapput suliniutit Naalakkersuisuni isumaginnikkut, ilinniartitaa-nikkut suliffeqarnikkullu periusissiat akimorlu-git ingerlanneqartartut. Eqqarsaatigineqarpoq mentorit maligassiuisutut inuusuttut piginnaan-gorsaaqqinermik ingerlatsisut sukataarneru-nissaannut sunniuteqarsinnaasut inuusuttullu aqutissiuunnerini ilinnigaqalernissaanut aam-malu suliffeqalernissaannut ikiorsinnaassalugit. Tamatumunngalu atatillugu inuusuttut "aaqqis-

sugaaneq avaqqullugu" aalajangersimasumik at-taveqaateqalissagaluarput.

Majoriami siunnerfilersugaanerusumik pikkoris-saqqittarneq

Nalilersuinermi nalunaarusiaq EVA-meersumi⁸ (2019) oqaatigineqarpoq Majoriaq-mi piginnaan-gorsaaqinermik suliaqarnerni atuartut pisaria-qartitaat aallaaviginerullugit siunnerfilertaria-qaraluartut. Soorlu assersuutigalugu Majoriami fagini ataasiakkaani neqeroorutit pisariinne-rulersinneqarlutillu atuartunut naleqqunneru-sungortillugit taamaalillutik atuartut fagini amigaatigisaminni karakterit pitsaanerusut aammalu ilinniagaqarnissamut isernissamut amigaatigisatik samminerusinnaagaluarpaat tassa FA-mik tamarmiusumik ingerlatsinermit taarsiullugu, soorlu aqqisugaaneq massakkut taamaareersoq. FA-mik atuartitsineq aamma an-nertunerusumik assigiinngisitaartumik aqqis-suunneqartariaqaraluarpoq, taamalu ilinniak-kanut aammattaaq ilinniarnertuungorniarfinni il-inniarnermut taamaallaat sammitinnagu ilinniakkanut allanut aamma sammitinneqar-tariaqaraluarpoq, tassami suliffissaqarniarnek, sulisussat inuusutissarsiuutitigut ilisimassas-sanik ilinniagaqartut ujartorneqartarmata. Ilanngullugulu tikkuarneqarpoq atuagarsorne-rungitsukkut qaffassaanerit sumut ingerlanis-saannik erseqqissumik siunnerfilerneqar-tariaqartut.

Taamaaliornikkut atuartunut ersarinnerulis-sammata – ilinniarni imaluunniit suliffeqarfin-ni – assarsornikkut sunik pikko- riffeqarnek innuttullu sunik piginnaasaqarnek inuusuttup atuarnermik ingerlatsimanermit pissarsiarisima-nerai. Atugarsornerunngitsunilli ingerlatsineq soorlu assersuutigalugu inuusutissarsiuutitsigut ilinniarninut isernissamut periarfissiiingillat, taamaattumik atuartut FA-mik naammassillugu ingerlatsisinnaanngitsut inuusutissarsiuutitigut, soorlu assersuutigalugu Majoriap atuagarsorne-runngitsumik neqeroorutai atorlugit, ilinniarnermik naammassinnissinaaneq ajornartorsiutigiso-

⁷ Majoriaq pillugu nalilersuinermi nalunaarusiaq EVA-miit aamma VIVE-miit (2019), tasanilu unamminartut pitsaaneru-lersitsinissamut piukkunnatillit, tassa aqutissiuussinermik suliaqarnermi sinaakkutanilu atugassani tikkuarneqartut, Assersuutigineqassaaq Majoriaq-p aqutissiuussinermi ne-qoorutigisaani pingaarnerusunik qitiusumik aalajangersakkanik maleruagassaaqanngimmat, kiisalu aqutissiuussisut innutaasunik aqutissiuussinissamut nammattunik piginnaasaqarput. Immik-kortillugulu oqaatigineqassaaq matchgruppenik atuinerup isumaa, pingaartumik matchgruppe 2-mut aamma 3-mut tunngasut aqutissiuussinermik suliaqarnermi pitsaanerulersitassat. Nagga-taatigut naliliinermi nalunaarusiami pitsaanerulersitassatut piuk-kunnaatillit, tassa fagit akimorlugit Suleqatigiinnermi ingerlatsivimi suleqatigiinerit Majoriaq-mit isumaginnittoqarfimmit atuarfimmi peqqinnissaqarfimmillu aallartitaqartut.

rujussussavaat. Siunissami ingerlatsinissat, taarsiullugit assassornikkut fagitigullu ilisimasat ilanngunnerisigut inuussutissarsiutitigut ilinriarfinnut isersinnaalernissaq siunertaralugu aaqqiinerit inuusuttut ilaannut iluaqutaasussaavoq. Naggataatigut inuusuttut tulluarsaqatigiit aappaanni inissisimasut allanik pisariaqartitsisut, taakkua suliffeqarfanni sulisinnaanertik misilissinnaavaat. Massakkorpiaq Majoriap ajornartorsiutigaa piginnaanngorsaaqqinnermik suliaqarsinnaasunik pissarsinissaq, tamannalu VIVE naliliinermi nalunaarusiami oqaatigineqartutut tamanna suliffeqarfiit sungiusaaqqinnermi aningaasarsianut aningaasaleeqataasarnernannik peqquteqarsinnaavoq, suliffinnilli misiliinermik ingerlatsineq assersuutigalu suliffeqarfinnut atuaqqinnermik ingerlatsiviusasooq, taamaattumik kingulleq suliffeqarfinnut pilerinarneruvoq.

Suliniutit aalajangersimasut Majoriami aqutissiuussinermik suliaqarnermik sakkortusaasut

Maleruagassat ersarissut

Aqutissiuussinerup assigiiaarnissaa pitsaasuunissaalu pingaaruteqarpoq, taamaattumik aqutissiuussinermik suliaqarnermut maleruagassat ersarissut pingaaruteqarput.

- Naalackersuisoqarfiit akisussaasut iliuussisap ingerlanerani Majoriami aqutissiuussinermi maleruagassat ineriartortissavaat.
- Naalackersuisoqarfiit akisussaasut iliuussisap ingerlanerani matchgruppenut inissitsiterinermi tunngavissat nutaat nalinginnaasut kommuneni Majorianilu atugassat aalajangersassavaat.
- Kommunalbestyrelsip innuttaasut Majoriami aqutissiuussinermik sullinneqartut tamarmik suliassamut pilersarusiamik pilersitsivigineqarsimanersut nakkutigissavai taakkualu IT-reg-mut nalunaarsussapput.
- Innuttaasup Majoriami aqutissiuussisuata ukiup affakkaartumik suliassamut pilersarusiaq malittarissavaa (akulikinnerusu milluunniit).

- Kommunalbestyrelsip suleqatigiinermik ingerlatsiviup akisussaasua erseqqissumik inissisavaa, ingerlatsivik Meeqqat atuarfianit, Majoriamit Isumaginnitoqarfimmiillu inuttaqasaaq, pinngitsooranilu ingerlassalluni.
- Innuttaasut ataasiakkaat attaveqaataasunik sullissisoqassapput, taannalu ataqatigiissarinnermi akisussaasaaq sullitalu immikkoortortat akimorlugit suliaannik malittarinnissalluni.

Paasissutissiisarneq eqqortoq nutarterneqartorlu

Aqutissiuussineq pitsaasooq eqqortorlu tunniunniaraanni pingaaruteqarluinnarpoq aqutissiuussisut paasissutissanut eqqortunut nutarterneqartunullu isersinnaasariaqarput soorlu assersuutigalugu ilinniarnissamut periarfissat, qinnuteqarnissamut piumasaqaatit, killissaritit at neqeroorutinullu allanut isersinnaasariarput.

- Suliffissaqarnermut Naalackersuisoqarfimmit ukiumoortumik suleriaatsit nassuiarneri ingerlaavartumik malinnaatinneqassapput missorneqassallutillu. Tamakua saniatigut suleriaatsit nassuiarneri tigorianaatinneqassapput IT-reg-imilu atorneqarsinnaasallutik.
- Naalackersuisoqarfiit akisussaasut Majoriaq ilinniarnerillu assigiingitsut pillugit paasissutissat allaqqasut IT-kullu nittartakkani attuumassuteqartuni Majoriaq pillugu nutartigaasapput eqqortuullutillu.

Piginnaasat inissisimaffiat qaffasinnerulersitaq

Siunniussaqaartumik sinnersuinissamut pisariaqartut – maleruagassat ersarissut aammalu paasissutissanik eqqortunik pissarsinnaanissap saniatigut – piginnaasat eqqortut aqutissiuussisut aqutissiuussinissamut naatsorsuutigineqartut. Inuusuttut assigiingitsunik ilungersunartunik unamminartuutillit isigalugit aqutissiuunniaraani aqutissiuussisut teknikkit arlaqartut atortussallu aqutissiuussisutut

ilinniarnerni pissarsiarineqartartut ineriartortinneqartussallu pigissagaat piumasarineqarpoq.

- Aqqutissiuussisut aqqutissiuussisutut ilinniarsimasariaqarput
- Majoriat tamakkerlutik jobkonsulent-imik atorfeqartitsissapput (piffissami sivisunerusuni utaqqiisaagallartumik atorfeqartitsinermit e-løsning atuisinnaaneq qinnutigineqassaa Majoriani tamanit suleqateqarneq ilanngullugu).
- Aqqutissiuussisutut sulisut tamarmik suliasanut isumaginninnikkut kiisalu tarnip pissusaasigut "oqimaatsuni" suliaqarnissamut pikkorissarnissamik neqeroorfigineqassapput.
- Kommunalbestyrelsen Majoriami tarnip pissusaa pillugu ilinniarsimasumik socialrådgiverimillu atorfinitsitsinis saq qulakkiisavaa. E-løsning-imik atuinissaq aamma qinnutigineqarsinnaavoq.
- Majoriaq-konsulent-itut atorfimmut ilinniarneq pilersinneqassaaq neqeroorutigineqarluni.

Suliniutit aalajangersimasut Majoriaq-mi siunniussinerusunik piginnaangorsaaqqiinermit suliaqarnermik qulakkeerisussat Atuagarsornermik ingerlatsineq

Majoriami atuagarsornermik ingerlatsinermit atuartut ilinniarnissamut ingerlaqqinnissamut periarfississavai. Atuartulli tassaapput meeqqat atuarfianni naggataarutaasumik sorarummersimangitsut imaluunniit ilinniarfinnut isernissamut karakteritigut inuuttoorsimasut taamaattumillu pingaaruteqarpoq atuagarsorneq inuusuttut sullinneqartut aallaavigalugit aqqissorsneqassasoq (soorlu assersuutigalugu fagit ataasiakkaarlugit neqeroorutigineqarsinaasariaqarlutik, tassa fagini ataasiakkaani karakteritigut inuuttoortoqarsimappat), imaluunniit ilinniartitsinerit ilinniartitseriaatsinik meeqqat atuarfiini atorfeqartunik allaanerusumik atuinikkut (atuartut "qatsussinik").

- Majoriap FA-mik atuartitsinermit eqaatsumik ingerlatsineq neqeroorutigissavaa, innuttaasut pisariaqartitaanik aallaavilik (soorlu fagit ataasiakkaat, fagit tamakkerlugit ingerlanerinit taarsiullugu).
- FA-mik ingerlatsinermit ilinniartitsinermit atortut inuusuttut ilinniartinneqarnerinit siammakkamik aqqissuunneqassapput.

Ingerlatsinerit atuagarsornerunngitsut

Ingerlatsinerit atuagarsornerunngitsut Majoriani ataasiakkaani ilusilersorneqarlutillu aalajangersarneqassapput. Ingerlatsinerit siunertaat imarisaallu allattorneqarnikuunngillat atuartullu taakkua ingerlanneqarnerisigut piginnaanerilikkaminnut tunngatillugu "allagartaq" pissarsiarissangilaat. Tassa imaappoq atuagarsornerunngitsumik ingerlatsinikkut taakkualu inuusuttut ilinniagaqaqqilernissamut suliner-mulluunniit isissutigineqarsinnanngillat.

- Suliffeqarnermit Naalakkersuisoqarfik Majoriaq suleqatigalugu suliniutit atuagarsorfinngitsut sumik siunertaqarnerisut allagaqaasiussavaat.

Majoriap ataani tunisassionertut ittumik ingerlatsinnaaneq.

Nioqqutissiorfinnut assingusunik aqqissuussinerit Naalakkersuisut suliniutaasa ilagaat, inuusuttuaqqat "siunnerfiusut" amerlassusaat annikinnerulersikkumallugu. Naalakkersuisuni isumaqarpugut inuuttunut annertusiartortumik ataatsimoortunut tunisassionertut ittumik ingerlatsinermit aallartitsineq piareersaataasuussasoq pingaarutilik aammalu sakkuusinnaasoq naleqquttoq, tamatumalu kingorna inuusuttut suliffeqarnermit isersinnalissallutik. Naalakkersuisut angorusutaat tassa tunisassionermit assingusumik atuarfinnik illoqarfinni tallimani pilersitsinissaq, tassa iliuusissap matuma ingerlanerani. Uani inuusuttut atuarnermit nalinginnaasumi malinnaaniarnermit ajornartorsiuteqartut ilinniarnissaminnut nutaamik al-

laanerusumillu periarfissaqalersinnaapput. Tamanna aqqutigalugu ulluinnarni sulinikkut suliasamik naammassinnissinnaassapput, tassa sannavinni assigiinngitsuni, taakkunanilu ilinniar-nissamut sapiissuseqarnerulersinnaapput sulif-feqalersinnaallutilluunniit, taamaalillutillu inoo-qataanikkut inuttullu piginnaasatik qaffatsissin-naavaat.

Matumani ilanngunnissamut aalajangersima-sumik piffissaliisoqanngilaq, peqataasussallu atuarfimmi inissaqalerneq aallaavigalugu ilan-gussinnaassallutik. Illuatungaaticullu atua-runnaartut aammattaaq sulinissamut imaluunniit ilinniagaqarnissamut piareertutut nalilerneqa-raanga atuarunnaartinne qartassapput.

Tunisassiornermut atuarfimmu assingusumik ingerlatsineq tassaassaaq assassornikkut ilin-niarnermik neqeroorut, assassorluni suliner-mik tunngavilik, ilinniartitsinerlu sannavinni inger-lanneqassaaq, taakkunanilu inuusuttut faginik assigiinngitsunik misileraallutik suliaqartas-sapput. Matumani siunertarineqartoq atuarfiit sannaviini tassa assassorluni sulinikkut teorimik ilalerlugu, kiisalu fagit nalinginnaasut peqataa-sut ataasiakkaat pisariaqartitaannut tulluussa-gaq. Ilinniartitsiner-mi siunertarineqarpoq inuu-suttut inuttut ineriartornissaat piginnaasaqaler-nissaasallu annertusarnissaat, tassa inuusuttut ilinniarnissamik naammassisaqar-sinnaangorlugit imaluunniit suliner-mik aallartin-nissaat. Atuarnermillu ingerlatsinissaq inuusut-tunut 25-t ataallugit ukiulinnut inuusunner-mi il-inniarfimmi naammassinnissimannngitsunut naleqqussagaavoq, taakkua ilinniagaqalernissa-mik siunniussaqaarsimangippata imaluunniit im-mikkut peqquteqartumik ilinniarnermik taama-titsisimappata. Tunisassiornermut assingusumik atuartitsiner-mik ingerlatsiner-mi aallaavigine-qassaaq assassorluni sannavinni sulineq, kiisalu fagini ataasiakkaani suliner-nut sukumiinerusu-mik misissuisinnaanissaq, soorlu assersuutigalu-gu iganermi imalluunniit assassorluni suliasat

assigisaallu. Perorsaaner-mut tunngasutigut su-lineq assassorluni suliner-mik kiisalu sannavinni assigiinngitsuni suliasamik naammassinnit tar-nernik aallaveqassaaq, soorlu tunisassiat sumi tunisassiarineqartassappat sumullu tuniniarne-qassapat.

Naalakkersuisut angorusutaat tassa tunisassior-nermut assingusumik ilinniarfinnik ingerlatsi-nermik nunap immikoortuini tallimani pilersitsiso-qassasoq illoqarfinni ukunani:

- Ilulissat.
- Tasiilaq.
- Qaqortoq.
- Qasigiannugit.
- Maniitsoq

Ingerlattakkat sinneri

Atuagarsornerit aamma atuagarsornerunngitsunik ingerlatsinerit saniatigut Majoriami pisariaqarpoq allanik neqeroorutininik peqarnissaa, assersuutigalugu suliffeqalernissamut sungiusarneq kiisalu nunaqarfinni ingerlatsisarnerit.

- Naalackersuisut misissussavaat ilassutitut aningaasassaqaarnerisut nunaqarfinni immikut suliffissanut sungiusartitsisarnerit aamma sannavinni ingerlatsisarnerit.
- Suliffeqarnermut Naalackersuisoqarfiup misissorniarpaa Majoriami mentoreqartarnermik aqqissuussinernik pilersitsisoqartarsinnaanersut (immaqa peqatigiiffiit namminerlu piomassutsiminnik ingerlatsisartut peqatigalugit) Majoriami inuusuttuaqqat tapersorneqarnissaannik ilitsersorneqartarnerinillu ingerlatsisarnerit.

Suliniuteqarfissat immikkoortuisa pingajuat

Nunap immikkoortuini suliffissaqartitsiniarnermik
suliniuteqarneq nuna tamakkerlu suliffeqartunik
amerlanerusunik qulakkeerinniffiusaaq

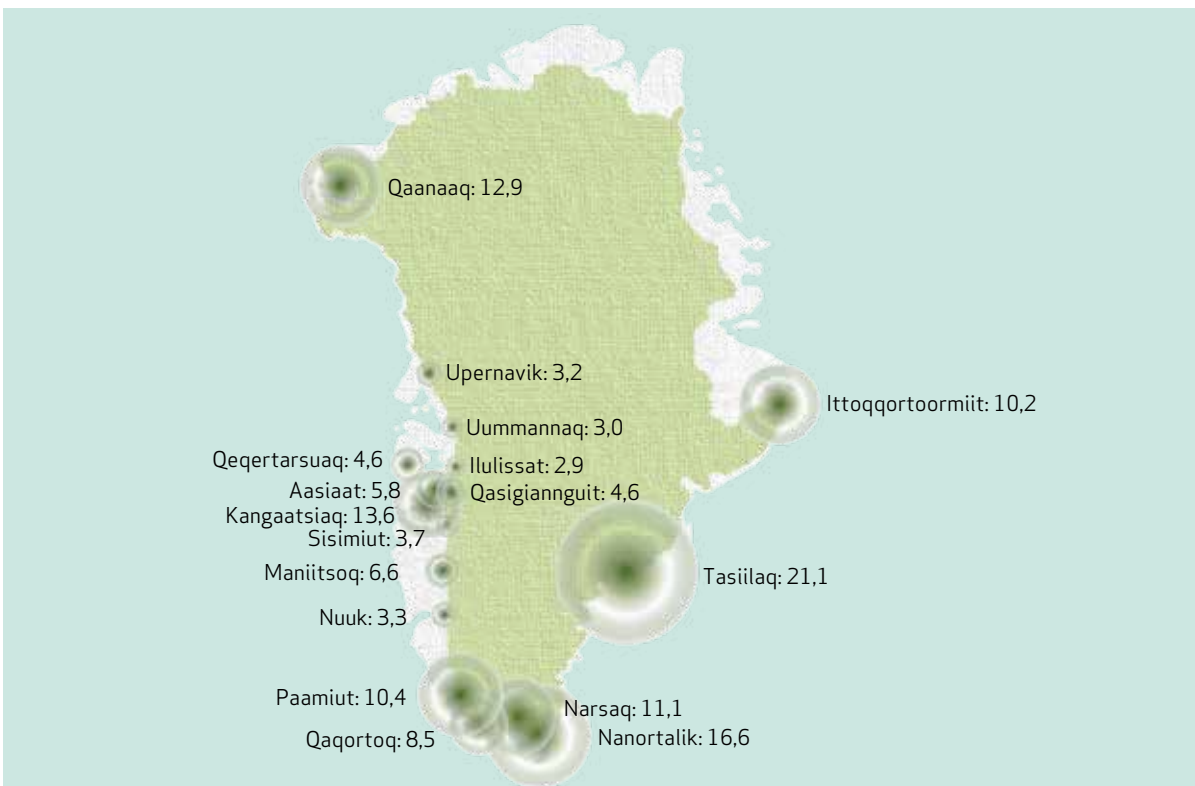
Nunap immikkoortuini suliffissaaleqisut assigiinngiaartut

Nunap immikkoortuini suliffissarsiortut amerlassutsimikkut assigiinngiaartut. Nuummi Sisimiunilu suliffissaaleqisut ikittuunnaapput (Nuummi 3,3% miss., Sisimiuni 3,7% 2018-imi), aammami taakkunani suliffiit amerlanerullutillu aningaasatigut uummaariffiullutik. Illoqarfinni mikineru-suni nunaqarfinnilu suliffissat ajornarnerugajupput, suliffissaaleqinerlu annertunerulluni.

Soorunami suliffissaaleqisut illoqarfimmut allamut suliarortarsinnaagaluarput, tamannali ullu-mikkut annikitsumik atornerqarpoq. Assigiinngitsunik pissuteqarsinnaavoq, soorlu suliariniagaq illoqarfimmi tassani amigaatigineqanngimmat, imaluunniit suliamut inuttassarsiukkamut inissa-mik pissarsinissaq ajornarmat imaluunniit ilaqtariit tamarmik nuussappata aappap suliffissaa, meeqqat atuarnissaat il.il.

Nalilersuinermi qulequtaqartumi [SULIFFEQARNEQ TOQQISSISIMANARTOQ](#) paasineqarpoq nut-tarsinnaanermut tapiissutinik qinnuteqarsinnaaneq ilimagineqartumik annikinnerusumik atorner-qarsimasoq, tamatumalu sumiiffiimmiit sumiiffimmut nuttarneq sulisunut akornutaasoq siusinerusukkut oqaatigineqareersut pissutigalugit.

Taamaattumik pissusissamisoortutut naatsorsuutigisinnaavarput sulianut aalajangersinasunut tunngatillugu suliffissaaleqineq Kalaallit Nunaanni nunanut angivallanngitsunut naleqqiullugu an- nertunerummat. Tamanna oqaatigereerlugu suliffeqarnikkut politikki pingaarutilimmik sulias- saavoq nuna tamakkerlugu sumiiffinni annertuumik suliffissaaleqiffiusuni nunami tamarmiittumi suliffinnik ujartuinermi aammalu sulifinnik neqerooruteqarnermi tulluarsaanernik pitsaanerusu- mik qulakkeerinnittoqatariaqartoq.

Uannga: Kalaallit Nunaanni naatsorsueqqissaartarfik
Illoqarfinni ataasiakkaani suliffissaaleqineq %-inngorlugu.

Suliniuteqarfiit immikoortuat 3: Nunap immikkoortuini suliffissaqarnermi suliniutit

Aaqqissugaanikkut suliffeqarnikkullu politikikkut inuiaqatigiit aningaasaqarnikkut ineriartornermi unammilligassat nassatarisimavaat sumiiffiit ilaanni sulisussanik amigaateqartaneq, sumiiffinnilu aallani suliffissat ikiliartorneri suliffissaaleqinerullu annertusiartornera. Taamaattumik Naalakkersuisut nunap immikkoortuini suliffissaqarnermi suliniutinik susassaqartut aallartitaannik suleqateqarlutik aallartitsiniarput.

Tikeraat ornittagaannik pilersitsiortornerq

Takornariat nunatsinnut tikikkaangamik ingerlaannarlutik nunatta pinngortitarsua asseqanngitsoq piorsarsimassuserpullu takusarpaat. Taamatut naapitsinermi takornarianut kater-suuffissamik peqarnissaq pisariaqartinneqarsinnaavoq, tassa tikiffigisami sumiiffiup qanoq ittuuneranik paasissutissanik aallerfiusinnaasumik. Taamaattumik nunap immikkoortortaani tamani tikeraat ornittagaannik pilersitsinissaq takornariaqarnerq pillugu iliuusissamut ilaavoq [NUTAALIORNEQ PERIARFISSAT AAMMA PIGINNAASAT](#) naleqqussarlugit sumiiffinni immikkut suliniutit atorlugit suliffissaaleqinerup sumiiffimmiit sumiiffimmut assigiinnerujussuaq nalimmassarneqarsinnaammat.

Takornariartitsisarnikkut allatigut sunniutaa sartut suliffissanik pilersitsinernut tunngavuisinnaammata, suliffeqarfinnut amerlasuunut kiffartuussinermillu ingerlatsisunut, aserfallatsaaliinerni kiffartuussinermillu suliani sulisunik tiggummiinnarsinnaanerup aallunneqarfigisassaani, sulisuusut suliffimmiiginnartarnissaat pitsaanneroqqullugu.

Sulileriaannarnut suliffissatigut suliniutit – suliffissanut immikkoortitat

Suliffissaqartitsinermi [NUTAALIORNEQ, PERIARFISSAT PIGINNAASALLU](#) iliuusissamut ilaatilugit Inuussutissarsiornermi Suliffeqarnermilu

Naalakkersuisoqarfiup suliariniarpaa aningaasamik immikkoortitsinissaq aningaasallu suliffissaaleqisunut sulileriaannarnut atornerqartassallutik. Aningaasaliissutini immikkoortitani siunertaavoq pikkorissaqqittarnernik aallussisinnaaneq inuussutissarsiutit sammiviini ineriartorfiusussani.

Namminersorlutik Oqartussat inissiaataasa atartortittakkat kinguussaaqqanerisa killilernisaat

Ukiorpanngortuni inissiat attartortittakkanut tunngatillugu politikikkut samminnineq ingerlasimavoq, minnerunngitsumik inissiat pineqartut aserfallatsaaliorneqarnissaasa kinguartinneqartuartarsimanerannut tunngatillugu. Aserfallatsaaliinikkut kinguartitsisarnermut tunngasoo pingaartumik sammineqalerpoq inissiat attartortittakkat 1. januar 2022 Namminersornerutik Oqartussaniit kommunenut nuunneqarnissaat piareersarneqaleremat. Naalakkersuisut COVID-19 kingunerisaanik aningaasaqarnikkut kinguarianeq pakkersimaarniarlugu kiisalu nunap immikkoortortaani suliffissaaleqinerup immikkoortumiit immikkoortumut nikinganerussuat nalimmassarlarlugu suliffissaaleqisut atorlugit najukkani sanaartugassatigut ingerlatsineq, pi-sortat inissiaataanni nutarterinissanik aserfallatsaaliinikkullu suliassat tulleriaarneqassapput, taakkunani nalinginnaasumik suliassat sukkaasumik aallartinneqarsinnaapput, taamaalillunilu kinguussaanerit sukkaasumik amerliartortut unikaallassinneqarsinnaallutik. Suliniutit suliaqarfiit assigiinngitsut amerlanersaat peqataatissavaat, soorlu sanasut, qarmaasut, qalipaasut, kallerup innilerisut, VVS-mik suliaqartartut assigisaallu atornerqassallutik, taamaaliornikkut sulisinnaasut amerlanersaat atornerqassallutik, taamaaliornikkullu suliassaqarfiit ilaanni suliassaqarpallaalertoqassanani.

Suliassat arlaqartut ukiup qanoq ilineranik sunnerneqassanngillat, taamaattumillu piffissap si-visunerusup ingerlanerani sulinissaq silami suli-

nissamut naleqqiullugu ingerlanneqassalluni. Matumani naatsorsuutigineqarpoq ukiuunerani sulinissaq ingerlaavartooq piffissami sivisunerusumi aalajaatsumik sulineq ingerlanneqasasooq, ukiukkummi sulinissaq ujartorneqarne- rugajuttarpoq.

Suliasami matumani suliasat aalajangersi- masut arlaqartut assassorluni sulinermit ilinnia- gaqarsi manngisunik/ inuusuttunik suliarine- qarsinnaassapput, tassa aalajangersimasumik tunngavilinnik qaammatini 3-6 ilinniareernikkut suliarineqarsinnaassallutik. Tamatuma ilaatigut kingunerissavaa ilinniarnermik ataqatigiisumik suliffeqarnermillu ingerlatsineq kiisalu suliniuti- gineqartussat takkuttussat imarisaanik annertu- saanermik suliaqarneq, tassa inissianik attar- tortitakkanik aserfallatsaaliinermik nutar- terinermillu suliaqarnissaq eqqasaatigalugit aammalu atuaqqinneq soorlu suliffinni nuttar- sinnaanermut tunngatillugu akunniliuttutut.

Suliniutit aalajangersimasut nunap immikkoor-

tuni suliffeqarnermi annertusaanermik qulak- keerisussat

Sanaartornermi naammassisinaasanik annertu- saaneq

Sanaartornerup iluani pikkorissarnerit modu- linngorlugit suliaapput.

- Inuusutissarsiormermut Suliffeqarnermillu Naalakkersuisoqarfiup ineqarnermi attave- qaatinilu susassaqarfiit akimorlugit kiisalu kommunit, qitiusumik ilinniarfiit taavalu Ma- joriap aallartitaannik ilaasortalimmik sule- qatigiiffimmik pilersitsiniarpoq nunap immik- koortortaani suliffissaqartitsiniarnermit annertunerusumut tapertaanissamik suliaqar- tussamik.

- Najukkani namminerni suliffeqarnermi siunner- suisoqatigiinnik pilersitsisarneq, najukkani nam- minerni suliffeqarfinnik ingerlatsisunillu allanik akuutitsisussamik.

Suliniuteqarfissat immikkoortut sisamaat

Pitsaanerusumik sulisussanik suliffissanut
naleqquttunut tulluarsaasarneq

Suliniuteqarfissat immikkoortuat 4: Suliffiit sulisullu akornanni unamineq pitsaanerusoq pilersinneqassaaq

Piginnaanngorsaaqqinneq nunarsuarmiooqataanermut sammisoq pilersinneqassaaq

SULIFFEQARNERUP TOQQISSISIMANARTUP nalilersorneqarnerata takutippaa piginnaanngorsaaqqinnermi suliniutit, soorlu PKU-mi pikkorissarnernik suliaqalernerq annertusineqarsinnaasoq ilutigalugu suliffissaaleqineq annikinnerulersinnaasoq. Sunniutaasussat pilersineqartassapput suliffissaaleqisut PKU-mi pikkorissarnerit peqataaffigereernerisigut suliffeqalertarnerisigut, tassami pikkorissarnerit neqeroortigineqartut ingerlaavartumik pitsaanerulersikkiatuarneqarmata, taamaaliornik kullu suliffeqarfiit sulisussat ujartugaat pissarsiarineqarsinnaalissammata. Taamaaliornikkut piviusumik piginnaasanik nalilersuinikkut pikkorissarnerup ingerlanera sivikillisinneqarsinnaavoq. Siullermik PKU-mi pikkorissarnerit pitsaanerulersinnerisigut pikkorissarnermi angusisut amerlisinneqarsinnaapput, illuatungaaticullu angusinnitsoortut ikilisinneqarsinnallutik. Aappasaanik piukkunnarsaanermik suliniutit pitsaanerulersinnerisigut aammalu inuussutisarsioritunik suleqateqarnerup pitsaanerulersineqarneratigut pikkorissaatini angusinikut sulilernerisigut suliffissaaleqisut ikilisinneqassammata, tassa pikkorissartup peqataanermigut piginnaasat annertunerusut pigilersinnaammagit suliffissarsinissamullu periarfissarissarnerulisalluni.

Ukiuni makkunani nunatsinni arlalitsigut annertoorujussuarnik aningaasaliisoqartarneratigut piukkunnaatillit tamakkiisut pissarsiarineqassappata mittarfiliortiternerit kiisalu ernup nukingamik iluaquteqarluni nukissiorfiliorternerit, sulisussat pisariaqartinneqartut ataatsimoor-tillugit eqqarsaatigisariarpavut ullumikkumiillu aningaasaliinerit tamakkua sulisussatigut pisariartitaannut sulisussaaticigut piumasarineqa-

rtussanut piginnaasaticigut tulluarsakkamik piukkunnarsarnerq ingerlatilereertariaqarpoq. Naalakkersuisut "Inissiaqarnikkut ataatsimoor-tumik pilersaarutaat" aamma qitiusssaaq ineriartornermi aammalu ilinniartunut – lærling-inut suliffissani, - suliffissanilu siammassinnerusuni. Tamakkualu saniatigut ukiuni aggersuni aqqissu-gaanikkut allannguutissat, soorlu assersuutigalugu aalisarnikkut, tassa aalisartut umiatsiaarar-sortut licens-nik peqarnissaat atorunnaartus-saavoq, tassanilu suliffissanik nassaarniar-toqartariaqalissalluni soorlu aalisarnerup immikkoortuini allani imaluunniit periarfissani allarlunnarni. Aalisartut taakkua ilinniaq-qinnissaannik neqeroorfigisariaqarpavut, tassa suliffissaaruttutut inissitariaqanngimmata, taamaattumillu allarlunnarni sulinertik nangittaria-qassallugu, soorlu atorfissaqarfigisinnaasaanni.

Piginnaanngorsaaqqinniarluni pikkorissarnerit neqeroortigineqarsinnaasut piffissani aqqis-suuteqqiffiusussami takkuttussami misisorne-qassapput suliffeqarfiillu sulisussat piginnaa-sarisassaannut ujartugaannut tulluus sarneqarlutik. Taamaaliornikkut ullumikkut suliffissat nunatta avataaneersunik inuttalerneqartartut nunaqavissunik inuttalerneqarsinnaalissallutik. Tamakkualu saniatigut qitiusumik ilinniarfiit inuussutisarsioritullu akornanni qanimut sule-qatigiinneq pilersinneqassaaq, taamaaliornikkullu pikkorissartut pikkorissarnerup ingerlanerani ilisimatinneqartassapput suliassat suut pissarsiarineqarsinnaanersut kiisalu pikkorissarnerup naammassinerani suut periarfissaanersut. Taamaaliornikkut suliffissamik pissarsinnaaneq periarfissarissaarnerulissaaq, tamannalu pikkorissarnerup naammassinissaanut pequtaalluarsinnavoq.

Suliffissat pissarsiarineqarsinnaasut aamma as-sigiinngissuteqarput. Suli.gl-imi suliassat inut-tassarsiukkat misissoraanni suliffissat inut-tassarsiukkat amerlanerpaaticigut Nuummingaa-neersuupput. Soorlu siusinnerusukkat

oqaatigineqareersoq taamaallaat ikittuinnaat suliffittaarniarlutik ungasissumut nuuttarput. Aporfik alla tassaasinnaavoq suliffissaaleqisup suliffimmut atatillugu piginnaasat ujartorneqartut amigaatigigai. Taamaattumillu piginnaasatigut qaffassaanermit suliniutit, soorlu PKU-pikkorissarnerit, taakkunani sulisup ilinniagaqanngitsup piginnaasat ujartorneqartut pikkorissarnikkut pissarsiarisinnaanissaat pingaaruteqartorujussuuvoq. Tassa kalaallit sulisinnaasut sulilersinnaanerannut periarfissat annertusarniarlugit, aammalu kalaallit suliffeqarfiisa sulisussanik najugaqavissunik pisariaqartitaminnik nassaarsinnaaniassammata, taamaalillutillu annertusiartorlutillu ineriartorinnaasariaqarmata.

Taamaattumik periusissami ingerlasussami tulliuttumi Naalakkersuisut siunnersuutigaat suli-gl-imi paasissutissat pioreersut iluaqutiginiarlugit PKU-pikkorissarnernut neqeroorutigineqartunut qitiusumillu ilinniarfiit neqeroorutaannut naleqqussarlugit, taamaaliornikkut inuussutisarsiorlut pisariaqartitaannut annertunerusumik qisuariarfigalugit. Pikkorissarnerit ataatsimoorfiat PKU-mi pikkorissarnerit tamarmiusut Kalaallit Nunaanni qitiusumik ilinniarfinnit tamarmiusuni takuneqarsinnaavoq paasissutissat tamarmik ajornanngitsumik pisariitsumillu tamaniit pissarsiarineqarsinnaasut.

Piginnaasanik ineriartortitsinermit pikkorissanermik neqeroorutiniq misissuineq, Rambøll (2019).

Rambøll-ip 2019-imi PKU-pikkorissarnerit qanoq sunniuteqarnerisut pillugit nalunaarusiaq suliaraa, taavalu innersuutit arlaqatut suliarlugit, taakkunatigut sulisitsisut sulisullu akornanni piukkunnarsarneq pitsaanerusoq anguniarneqarpoq. Misissuueqqissaarnerup ilaatigut takutippaa PKU-pikkorissarnernut innersuussinerni ingerlatsinermilu unamminartunik peqartoq, kiisalu PKU-pikkorissarnerit naammassinerni sulisitsisut sulisullu akornanni eqqortumik unammilleqatigiinerup qulakkeernissaa.

Nalunaarusiap tikkuarpaa piginnaasanik piviusunik nalilersuinerit aqqutigalugit ilinniarsimangitsut pikkorissarnermit ingerlatsinerinik sivikillitsiseqaataasinnaasut. Ilisimavarput piginnaasanik piviusunik nalilersuinerit atulernerisigut ilinniartut pikkorissarnernut arlalinnut pisariaqartinngisaannut peqaanissaat pinngitsoorneqarsinnaammat. Aammattaaq nalunaarusiap tikkuarpaa PKU-pikkorissarnerni e-læring-imik aallartitsinissap pikkorissarnerit ingerlannerat akunnaannerulersitsissaa, tassa pikkorissartoq qitiusumillu ilinniarfiit eqqarsaatigalugit. Kiisalu e-læring-ip PKU-pikkorissarnerni aningaasatuutit ikilisissinnaavai.

Naggataatigut aammattaaq nalunaarusiap tikkuarpaa suliffinni nooqattaartumik ingerlatsinerup eqqunneqarneratigut sulisut sulisitsisullu akornanni unammineq pitsaanerulersinnaasoq. Aaqqissuussineq taanna aqqutigalugu suliffeqarfiit sulisuminnik piginnaangorsaqqiinermit ingerlatsinissamut pileritsatsitsisilersinnaavaat, tamanna ilutigalugu suliffissaaleqisut inuussutisarsiornermit misilittagaqalissapput. Danmark-imi misilittakkat takutippaat ilinniarsimangitsut suliffissaaleqisut suliffimmi sulianik assigiinngitsunik misileeqattaarnikkut suliffeqalernissaat ilimanaateqarnerusoq.

Nalunaarusiaq taanna Rambøll-imi suliarineqarpoq 2019-imilu innersuutigineqarpoq, piginnaasani piviusunik nalilersuinermik suliniuteqarneq annertusisinnegassasoq, tassa qitiusumik ilinniarfiit ilanngullugit, taamaaliornikkut ilinniarsimangitsunut ataasiakkaanut tunngatillugu eqqortumik sullissinissaq qulakkeerneqassamat. Piginnaasani piviusunik nalilersuinermi qitiusumik ilinniarfiit ataasiakkaat suliffissaaleqisup atorfissaqalermik kinguneqartumik piginnaasai nalilersussavai, taakkualu ilinniarnermik naannerusumik kinguneqassapput, ilaatigut PKU-pikkorissarnernut attuumassuteqartunut innersuussutinik imaqqassapput. Ilinniartut (lærlingit) pillugit inatsimmik akuersissuteqarneq aammattaq pingaarutilimmik alloriarnerussagaluarpoq, ajornannginerusumik inuussutissarsiutitigut ilinniagaqalernissamik aallartitsinissamat. Naggataatigut qitiusumik ilinniarfinnut isernissamat tigooraanermi kvote 2-optag-imik taaneqartartoq atorneqaleraluarpat ilinniartut soorlu karakterini fag-imi ataatsimi inuuttorsimasut aallartinnissaat ajornannginnerulissagaluarpoq.

Suliniutit aalangersimasut Majoriami piginnaanngorsaaqqilluni suliaqarnernik qulakkeerisussat Najugaqavissut sapinngisanik amerlanerpaat suliffeqalernissaasa qulakkeeriarnerani kalaallit sulisinnaasut piginnaasaniq sulisitsisuniit ujar-torneqartunik pigisaqarnissaat aalajangisuulluinnarsinnaavoq, kiisalu suliffeqarfiit sulisullu "imminnut nassaarisariaqarput". Piginnaasaniq qaffassaanermik pikkorissaasarnert aammattaq sapinngisanik akunnaatsuusariqarput. Soorlu assersuutigalugu pikkorissaanert modulikkaartumik ingerlatat kiisalu e-læring iluaqutis-sartalimmik annertunerusumik atorneqassanersut, kiisalu pikkorissaanert arlaqarnerusut najukkami ingerlanneqarsinnaanersut misissor-neqartariaqarpoq.

- Qitiusumik ilinniarfiit suli annertunerusumik suliffeqarfinnik suleqateqartariaqarput

suliffigisinnaasallu pillugit paasissutissanik ilinniartunut apuussisassallutik (soorlu assersuutigalugu sulisut tusaataasigut aammalu ilinniarfinni allagartaliivitsigut, taakkunatigullu inuussutissarsiortut suliassat inuttassar siorneqatut tassunna inuttassarsiorsinnaavaat, aamma pikkorissarnissat taakkunatigut saqqummiunneqarsinnaapput).

- Naalackersuisoqarfiup suliffeqarnermik qitiusumillu ilinniarfinnik akisussaaffillip pinngitsoorani soorlu assersuutigalugu suli.gl ator-tussaavaat soorlu pikkorissarnert ataatsimoorfiannik kingullermik, saqqummiunnerini kiisalu pikkorissarnerni ingerlanneqartussani sulisut pikkorissartussat piginnaasaniq sunik pikkorissartitsisoqassanersoq pikkorissarnissamat neqeroorummi takuneqarsinnaassaaq.
- Majoriami sulisut suliffissaaleqisut sulileri-aannaasut nutartigaq kingulleq qularnaagarlu suli.gl-ikkut saqqummiutissavaat.
- Susassaqarfiit akimorlugit suleqatigiinnermik pilersitsisoqassaaq taannalu qitiusumik ilinniarfinniit, Suliffeqarnermi taamatullu Ineqarnermi Naalackersuisoqarfinnit aallartitanik ilaasortaartoq, suleqatigiisitalli misissusavaa pikkorissarnert sorliit, qanorlu annertutigi-sumik modul-ikkaarlugit pikkorissarnernut pitsaassutsikkut ajoqutaanngitsumik aaqqu-ssuunneqassanersut.
- Suliffeqarnermut Naalackersuisoqarfiup paasissutissat IT-reg.-imeersut qitiusumik ilinniarfiit angusaqarnermut isumaqatigiisutigineqarsimasut malittarineqarnerini atorniarpai.

Aallartinnissaq ajornannginnerusaaq

Naalackersuisut aallartinnissap ajornannginnerulernissaa sulissutiginiarpaat soorlu assersuutigalugu inuussutissarsiutitigut ilinniarneg kvote 2-optag-ip eqqunneqarneratugut, lærlingelov-ip aalajangiffigineratigut kiisalu piviusumik piginnaasat naliliiffigeratigut aamma inunnut sulisinnaanermut uppernarsaat, tassa nalinnnginnaasumik allagartaqanngikkaluarliutik

ilinnialernissamut imaluunniit PKU-pikkorissarnermut aallartitsisinnannissamut piumasaqartartut piginnaasaqarnissamut. Naggataatigut misissorneqassaaq sulisorisat piginnaangorsarlutik pikkorissarnerisa nalaanni atorfiit inuttaganngitsut suliffiup iluani sulisut nooqataarnissaannut aallartitsisinnaanersut.

- Naalakkersuisut ilinniartut lærlinngit pillugit inatsit ukiaanerani ataatsimiinnermi 2020-imi akuersissutiginiarpaat. Suliffeqarnermut Ilinniartitaanermullu Naalakkersuisoqarfiup kiisalu qitiusumik ilinniarfiit kvote 2-optag-imik taaneqartartup qitiusumik ilinniarfinnut eqqussinnaanissaa periarfissaqarnersoq misissussavaat.
- Qitiusumik ilinniarfiit suliffissaaleqisut iluaqutigisinnaasaminnik piginnaanillit piviusumik piginnaasat nalilersornerat suliarissavaa.
- Sulisoqarnermut Naalakkersuisoqarfiup qanoq ililluni suliffiup iluani suliarmiit suliamut nooqattaarnissaaq qanoq isikkoqarsinnaanersoq misissuifigissavaa. Misissueqqissaarnerup ilaatigut inuussutissarsiortut aaqqissuusineramik taamaattumik atuagaqarusunnersut misissussavaa kiisalu nooqattaarneq qanoq annertutigissanersoq taamatullu aningaasalersornissaanut tunngasut tassa suliffeqarfiit taamatut aaqqissuuseriaaseqassappata.

Suliffeqarfiit ajornannginnerusumik sulisussarsinnasariaqarput

2019-imi ukiup affaani siullermi kalaallit suliffeqarfiisa 43%-ii nalunaarput sulisussanik amigaateqartarneq suliffiup ineriartornissaanut kinguarsaataasartoq (GE 2019). Piffissami aggersumi innissiatigut sanaartugassat, atassuteqaatitigut suliassat, kiisalu takornariat ilimagineqartutut amerlinissaat sulisussanik pisariaqartitsineq suli annertunerulissaaq. Nuummi Ilulissani Qaqortumilu mittarfiliornissani illoqarfinni pineqartuni tamarmik immikkut inuit tamakkiisumik sulisussat 250-300 missaani amerlatigisut atorfissaqartinneqassapput,

taamaattumillu sulisussanik pissarsinissaq ukiuni aggersuni pingaaruteqarluinnassaaq. Sulisussanik pissarsinissap ajornannginerulernissaa kiisalu suliffissanik najugaqavissunit suliffigineqartussanik qulakkeerneqassappat, aallaqqaammut suliffeqarfiit sulisussanut nuttarsinnaasunut tunngatillugu paasisutissanik soorlu assersuutigalugu nuttarsinnaanissamut aningaasaliissutinik sulisussanillu Majoriaq aqutugalugu pissarsinnaanissaaq periarfissarisariaqarpaat. Taamaattumik iliuusissamik pileritsiviusup tulliuuttussap ingerlanerani aammattaaq suliffiit nunanit allaneersut tuluit oqaasii atorlugit Kalaallit Nunaanni sulisoqarneq pillugu aammalu ingerlatsivinnut tunngatillugu paasisutissanut taakkununga isersinnaalernissaat qulakkiissagatsigu. Taakkua sanitatigut suliassat neqeroorutigineqartut sulisussat avataaneersut aqutugalugit annertusisineqarsinnaapput. Imaalluarsinnaavormi kalaallit nunanut allanut nuussimasut Kalaallit Nunaannut utertut imaluunniit sulisussat nunanit allaneersut nuuttut. Naalakkersuisut misissorusuppaat suliniutit sorliit ingerlatilernerisigut kalaallit nunanut allanut nuussimasut iliuusissap tulliuuttup ingerlanerani Kalaallit Nunaannut uternissamut pileritsatsineqarsinnaanersut. Tamanna fag-itigut killissaritit akimorlugit suliniutaassasoq ilimagineqarpoq. Sulisussanut nunanit allaaneersunut attaveqarsinnaaneq pisariillisarneqarsinnaavoq aqutit aalajangersimasut atorlugit aaqqissuusineramik nunatsinni atulersitsinikkut. Aaqqissuusineq taanna atorlugit suliassamik suliarinninnermi sulisussat nunanit allaneersut pilugit sulinermi piffissaaq atugaq malunnaatilimmik annikillisinneqarsinnaavoq, taamaalillunilu suliffeqarfiit sulisussanik nunanit allaneersunik suliso qalernissamut tunngatillugu sulinerat annikillisin neqasinnaaluni.

Iliuutsit aalajangersimasut, suliffeqarfiit sulisussarsiortarnerannik piuminarnerulersitsisus-sat

Suliffeqarfiit nunanit allaneersut sulisussanut nunaqavissunut ajornannginnerusumik attaveqarsinnaalernissaannut

Nunanut allanut Naalakkersuisoqarfik SIUNIS-
SAQ PITSAANERUSOQ-mut atatillugu piareer-
saammik suliaqarnermini tuluit oqaasii atorlugit
sulisunut attaveqarnissamik pisariaqartitsineq
tikkuarpaa kiisalu Majoriaq taamatullu sulif-
fissarsiuussisarfik nunani allamiut suliffiutaan-
nut toqqaannartumik attaveqalernissaat
sulissutigineqartariqartoq.

- Sulisoqarnermut Naalakkersuisoqarpoq
2020-p ingerlanerani tuluit oqaasii atorlugit
sulisunik nunaqavissunik atorfinitsitsinissaq
pillugu taamatullu sulisunik atorfinitsitsi-
nermut assigisaannillu suliaqarnermik paasis-
sutissanik imaqartumik atortussamik pilersit-
siniarpoq, tassuunakkut suliffeqarfiit nunanit
allaneersut Kalaallit Nunaanni suliffinnik
pilersitsiumasunut saaffigineqassapput.

*Sulisunut Kalaallit Nunaanni inunngorsiomasut
nunatta avataanut nuussimasunut attaveqar-
sinnaaneq ajornannginnerusooq*

Ukiut tamaasa kalaallit ilinniartut 600-t mis-
saaniittut nunani allani ilinniartuusarput tas-
sungalu ilanngullugu Danmark-imi. Soorunami
ajunngitsuvoq kalaallit inuusuttut nunani allani
pikkorissarniarlutik najugaqartarmata, ajornar-
torsiuullu matumani tassa taakkunani affaasa
missaanni ilinniagaqareerlutik nunatsinnut
uteqqinngitsoortarnerat. Taakkua inuit tas-
saapput Naalakkersuisut nunatsinnut uterteq-
qinniarlugit sulissutigiumasaat, ilaatigut su-
lisinnaasut nunatsinni sulisussat ilinniarsimas-
sutikkut qaffasinnerulernissaat angu niarlugu.
Savalimmiut isiginiarneqarsinnaapput, pitsaa-
sunik misilittagaqarmata ilinniakkaminnik
naammassisut ilinniagartik atorniarlugu
angerlartarnerannik.

- Sulisoqarnermut Naalakkersuisoqarfiup su-
lisut najugaqavissut Kalaallit Nunaata ava-
taanut nuussimasut pillugit misissueqqissaar-
nermik suliaqarneq ingerlanniarpaa, tassuuna
kalaallit Kalaallit Nunaata avataanut nuussi-
masut nunatsinnut uteqqissinnaalernissaat,
aammalu utertinnissaannut suliniarnermi
qanoq iliortoqarsinnaanersoq misissuiffigi-
niarlugu.

*Sulisussat nunatta avataaneersut ajornanngin-
nerusumik attavigineqarsinnaalernissaat*

Naak siullermik sumiiffinni najugaqavissut ta-
makkiisumik suliffissaqarnissaat qulakkeerni-
arlugu suliniaraluarluta ukiuni aggersuni suli-
sussanik pissarsiniartarneq uagut nammineer-
luta sulisussanik najugaqavissunik
tunniusinnaasatsinnik annertunerujussuarmik
atorneqalersussaavoq. Tamatumalu kingune-
rusussaavaa piffissap ilaani sulisussanik nunatta
avataaneersunik pisariaqartitsilernissarput.

Naalakkersuisut aalajangersimasumik suleriaa-
seqarnermik aqqissuussineq atorlugit danskit
Aqutsisoqarfiat, Styrelsen for International
Rekruttering for Integration (SIRI) aamma
Danmark-imi Udlændinge- og Integrations-
ministeriet suleqatigalugit sulisussanik nunanit
allaneersunik sulisussarsiniarnermi suliassar-
taasigut sullissinernik malunnaatilimmik anni-
killissaaneq anguniarlu.

Sulineq imminut akilersinnaassaaq

Pingaaruteqarpoq isumaginninnikkut ikiorser-
neqarsinnaanerup annertussusissaata suliffis-
saqarnerup aqqani ersigunnaanginnissaa.
2018-imi pisortanit ikiorsiissutit pillugit nalu-
naarusiap ilaatigut takutippaa pisortanit ikior-
siissutit tigusartakkat maannakkut atuuttut il-
innialernissamut imaluunniit sulilernissamut ka-
jumissusermut unammillertuusut, tassami
suliffeqanngitsut ilaat sulileraluarunik suliffe-
qaratik pisortanit ikiorneqarnerminnut naleqqi-
ullugu annaasaqarnerulersussaallutik. Illup iluani

aammalu avataani suleqatigiinneq annertusar-niarlugu Naalackersuisut susassa qarfiit akimor-lugit suleqatigiinikkut "Suliniut: Imminut Pilersorneq Annertunerusoq" aallartinniarpaat. Tassani siunertarineqarpoq sussassa qarfiit akimorlugit ataatsimoorluni aaqqiissutissanik kommunit suliffeqarnermullu tunngasunik suliaqartut allallu soqutigisaqartut suleqati-galugit. Suleqatigiinnerup kingunerissavaa nutar-terinermut innersuutit soorlu assersuutigalugu pisortaniit ikiorsiissutit. Aningaasaq arnikut siunnersuisoqatigiit tikkuarpaat isertitaqarne-rulernikkut tassungalu akileraaruteqarneq kiisalu isumaginninikkut tapiissutit atorunnaar-sinnerisa akornanni suleqatigiinner liortoqartoq, tassa isertitat aningaasallu pisiniutissat akut-tussusaat annertooq qaffakkiartortitsinngingaj ammat, naak sulisoq sulinerulerulerualuartoq, tassa suliffissat pioreersut naammassiniarlugit, qularnanngitsumillu siunissami suliffissat. Nutarterinermi tapiut akiliutigineqartartut aaqq issugaanerannut tunngasumi ukiumi 2020-imi isertitsiviusumi sulinermut ilannga atuu-tilersinneqarpoq, tassa sulinissamut kajungerneq annertunerulersinniarlugu. Aningaasaqarnermut Naalackersuisorfiup naatsorsuutigaa taamatut ilanngaateqartitsilernikkut suliffissaaleqisut sulilerumaartut. Sulinermi ilannga atukiumut isertitsisumut annerpaamik 9,800 kr.-inik annertussuseqassasoq, taamaalilluni inuit isertitakitsut akunnattumillu isertitallit ukiumut pisiniutissaat 4.100 kr.-inik qaffassaaq. Sulinermut ilannga atukiumut isertitat 386.000 kr.-iniit 606.000 kr.-inut qaffariartortillugit anni killiartuaartinneqartassaaq. Tassa imaappoq inuit 606.000 kr. Sinnerlugit isertitaqartut sulinermut ilannga atorsinnaanngilaat. Sulinermut ilannga atpilersinneqareerner-mi kingorna ukioq siulleg kingumoortumik tunniunneqassaaq. Tamatumunnga pissutaavoq Akileraartarnermi Aqutsisoqarfiup IT-kkut atortui akileraartarnermut ilusinngortumut nutaamut naleqqusaqqaassammata. Tassa imaappoq tunniussineq siulleg 2021 pisus-

saavoq. Tamatuma kingorna tunniussineq qaam-matit tamaasa pisassaaq. 2020-imut Aningaa-sanut Inatsimmi 47 mio. kr., ilanngunneqarpoq 2021-imut atugassat, ukiut tamaasa taamatut immikkoortitsisoqartassaaq.

Iliuusissat aalajangersimasut sulinissamut kajun-gilersitsisusar

Suliffeqarnissaq suli kajuminnarnerusoq

Soorlu atugarissaarnerput aningaasalersortaria qartoq akileraarutitigut isertitat atorfissaqar-tippavut. Aningaasaliissutinut atortakkavut suli-nitsigut aningaasarsiatta akileraarusertarnerisi-gut taamaattumillu sulineq pingaartittariaqar-parput. Sulinikkut pissarsiaq allatut oqaatigalugu pisortaniit ikiorserneqarnermit annertuneruvoq.

- Naalackersuisoqafiit akimorlugit suliniut "Suliniut Imminut pilersorneq annertunerusoq" suliffeqarnermut aningaasaliissutit, pisorta-niillu ikiorsiissutit nutarteriffigineqarnissaan-nut atatillugu innersuutinik arlaqartunik sa-qqummiussissaaq, taamaalilluni tapiissuti-tigut aaqqissuussineq suliffissaaleqisumut pisariinninngorlunilu paasiuminarnerulissaaq.

Nukittuumik aamma suliaqarfiit oqartus-saaffiillu assigiinngitsut akimorlugit kommunillu suleqatigiinneq

Soorlu aallaqqaammut oqaatigineqareersoq **NUTAAALIORNEQ PERIARFISSAT AAMMA PI-GINNAASAT** iluatsissappata suliniutit imaan-naanngitsut susassa qarfiillu akimorlugit aala-jaatsullu suleqatigiinnerlu atuutissapput. Taamaalilluni susassa qarfiit arlaqartut atta-vigineqassallutillu imaluunniit suliffissaqar-titsiniarnerit suliffeqarnermullu tunngasut nan-gittumik ingerlatinneqassaput, soorlu assersuutigalugu ilinniarnermut tunngasut aamma isumaginninnermut tunngasut. Naalakkeruiso-qarfiit susassa qarfiit akimorlugit ataqatigiis-sarineq immikkoortut politikki suliffissaqartit-siniarnermut sunniuteqartartut sulisussanillu ujartuinerit pingaaruteqarluinnarput.

Suliani tamani ataatsikkut naammassisaqarlualuta sulinissarput qulakkeerniarlugu kiisalu ata-qatigiissaanngitsumik politikkeqarneq iliuusis-sanillu ineriartorisinnginnissami naalakkersuisoqarfiit susassaqarfii akimorlugit suleqatigiinnissaq pingaaruteqarlunnarpoq. Ilutigalugulu Naalakkersuisut, najukkami, nunap immikkoortuini kiisalu nuna tamakkerlugu kommunit akornanni annertunerusumik suleqatigiinneq pilersissavarput. Suliffeqarnermut iliuusissaq iluatsilluartumik pilersinneqassappat ukua ikorfartorneqartariaqarput:

- Isumaginninnikkut politikkikkut suliniutit, ataatsimoortunik sannginnerpaamik inissimasunik sakkussaqaalersitsisut suliffinni sulinnissamut piareersimasussatut.
- Inuussutissarsiornermi iliuusissaq kiisalu suliffinnik nutaanik pilersitsiniarluni suliniutit taamaaliornikkut suliffiusinnaasut amerlanerusut pilersillugit.
- Sanaartugassanik annertuunik pilersaarusior-tarneq, atorneqarsinnaasumik aalajaatsumik qaffakkiartortumillu suliffissaqartitsiner-mut.
- Ilinniartitaanertigut periusissiaq malunnaa-teqarluartoq eqqarsaatigineqarsinnaasut ta-maasa ilaatillugit – meeqqat atuarfiat pitsaa-nerusiq, efterskolenut qaffasissumillu ilin-niarfinnut isersinnaanissaq – piffissami qaninnerusumi ungasinnerusumilu sulisussat ilinniarsimassutsikkut qaffasissusaanut ikor-fartuutissaq sulisinnaasuserlu qaffassarlugu.

Immikkoortumi matumani suliniutit arlaqartut allattorpavut, taakkualu pilersinneqartussaap-put, taavalu susassaqarfiit piginnaasallu akimor-lugit taamatullu kommunit suleqatigalugit sule-qatigiiffimmik pilersitsisoqassaaq, taannalu suleqatigiinnermi toqqammaviusaaq. NUTAA-LIORNERMI PERIARFISSANI AAMMA PIGIN-NAASANI eqqarsaataavoq fagitigut piginnaasat akimorlugit suleqatigiinneq tassaassasoq nali-nginnaasumik uteqattaartumillu ingerlatsiner-mi suliassanik suliarinninnermi periusissaaq, imaa-

ginnanngitsoq suleqatigeeriaaseq, suliassani ataasiakkaani sulitutini aalajangersimasuni atu-gassaaq.

Suliassat aalajangersimasut fagitigut piginnaa-sat akimorlugit susassaqarfiit piginnaasallu akimorlugit taamatullu kommunit suleqatigiinneq

- Susassaqarfiit akimorlugit suleqatigiiffimmik pilersitsisoqassaaq naalakkersuisoqarfinni ilinniartitaanermik kiisalu suliffeqarnermik susassaqarfinnit aallartitanik ilaasortaqaar-tumik, tassanilu Majoriap ingerlannerani siun-nerfinnik attaveqatigiinnermullu tunnga-sunik oqalliseqarlutillu erseqqissaassapput.
- Susassaqarfiit akimorlugit ataatsimiitita-liamik pilersitsisoqassaaq naalakkersuisoqar-finni ilinniartitaanermik kiisalu suliffeqar-nermik susassaqarfinnit aallartitanik ilaaso-rtaqartumik, siunissami piginnaasanik pisariaqartinneqartussanik taamatullu ilinniarnikkut naatsorsuutigisassanik paasis-sutissanik allattuinnissaq suliarissavaat.
- Susassaqarfiit akimorlugit suleqatigiiffimmik pilersitsisoqassaaq naalakkersuisoqarfinni ilinniartitaanermik kiisalu suliffeqarnermik susassaqarfinnit aallartitanik ilaasortaqaar-tumik, tassanilu piginnaasanik piviusunik nali-lersuinerit atorluarneqarnerusinnaanissanut periarfissat misissuiffigissavai kiisalu ilinnia-gaqarsimannngitsut suliffeqalernissaat siuner-tarlugu piginnaasatigut qaffaasaanermik pikkorissaanernik neqeroorutininik pilersitsi-nissaq.
- Susassaqarfiit akimorlugit ataatsimiititamik pilersitsisoqassaaq naalakkersuisoqarfinni ineqarnermi. attaveqqatitigullu kiisalu suliffe-qarnermik susassaqarfinnit kommuniniillu aallartitanik ilaasortaqaartumik, siunissami attaveqaatitigut piorsaanissamiut atatillugu inissianik assigisaannillu attaveqatigiinnik-kut suliniutinik pilersitsinissami sulisussanik nuttarsinnaasunik pisariaqartitsinissaq.
- Susassaqarfiit akimorlugit ataatsimiititamik

pilersitsisoqassaaq naalakkersuisoqarfimmi
aalisarnermik piniarnermik nunalerinermilu
ingerlatsiviusumi kiisalu suliffeqarnermik
ingerlatsiviusumit aallartitanik ilaasortaqar-
tumik, inunnut aalisarnermi sullissisuusut ilin-
niarteqqinneqarsinnaanerata suliffissanut alla-
nut eqqarsaatigalugu.

Allagaatit allassimaffiat

Aalborg Universitet (2019), Kalaallini sulisinnaasut pillugit misissuineq, - Den grønlandske arbejdskraftundersøgelse (G-AKU)

AESA Consortium for the European Union, Greenland Education Sector; Study to assess the current overall educational and vocational guidance effort – final report

Copenhagen Economics (2019a), Suliffeqarnermi periusissiamik nalilersuineq, (2015)

Danmarks Evalueringsinstitut (EVA) (2019), Majoriami ilitersuisarnernik pikkorissaaqqittarnernillu suliniutit pillugit nalilersuineq Inuusutissarsiornermut, Nukissiuuteqarnermut, Ilisimatusarnermut Suliffeqarnermullu Naalakkersuisoqarfik (2019), Suliffissaqartitsineq pillugu nassuiaasiaq (2018)

Nunamut tamarmut ilisimatusarnikkut atugarissaarnerlu pillugit nalilersuisarnermut qitiusumik ingerlatsivik - Det nationale forsknings- og analysecenter for velfærd (VIVE) (2018),

Pisortanit ikiorsiissutit nalilersuivigineqarneri

Nunamut tamarmut ilisimatusarnikkut atugarissaarnerlu pillugit nalilersuisarnermut qitiusumik ingerlatsivik - Det nationale forsknings- og analysecenter for velfærd (VIVE) (2019),

Qitiusumik ingerlatsiviit Majoriap suliffeqarnermi suliniutai pillugit nalilersuineq

Kalaallit Nunaanni naatsorsueqqissaartarfik (2017),

Suliassanut pilersaarutit 2017-2020

Naalakkersuisut (2015), Suliffeqarneq toqqissisimanartoq: Suliffissaqartitsinerneq periusissiaq, 2015

Naalakkersuisut (2019a), Ilinniartitaanermeq Pilersaarut II

Naalakkersuisut (2019b), Aningaasanut inatsit 2020

Rambøll (2019), Nalilersuinerit siunnersuinerillu inersimasut ilinniaqqittarnerillu

